

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ

Τοῦ κ. ΛΑΖΑΡΟΥ Θ. ΧΟΥΜΑΝΙΔΗ

Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς Πειραιῶς

Μὲ λίκνον τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὁ πολιτισμὸς τῆς Εὐρώπης ἔθρεψε τὴν ἀνθρωπότητα ἐπὶ αἰῶνας. Ἡ Εὐρώπη κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους μὲ τὰς ὑπερποντίους ἀνακαλύψεις τῆς ἐπεξετάθη, προέβη εἰς κατακτήσεις, ἐγκαθίδρυσε κοινότητας, ἱδρυσεν ἀποικίας, ἐπένδυσε κεφάλαια, ἀνέπτυξε τὴν τεχνολογίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὰς συγκοινωνίας, τὸ ἐμπόριον καὶ συνέβαλεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν διαμόρφωσιν τοῦ κόσμου ἐκτὸς τῆς πολιτιστικῆς τῆς συμβολῆς. Καὶ μολονότι σήμερον ἡ δυτικὴ κυριαρχία εὐρίσκεται ἐν ὑποχωρήσει ἐξ Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, ἡ ἐπίδρασις τῶν εὐρωπαϊκῶν ἰδεῶν καὶ πεποιθήσεων συνεχίζεται εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς τῆς Ὑδρογείου, εἰς ἃς ἄλλοτε διεδραμάτισε σημαντικὸν ρόλον ἡ Εὐρώπη.

Ἡ ἀνάδειξις τῆς Εὐρώπης ὀφείλεται εἰς τὴν γεωφυσικὴν τῆς διαμόρφωσιν, τὸ κλίμα τῆς, τὴν γειτνίασίν τῆς μὲ τοὺς πρώτους πολιτισμοὺς τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς καὶ γενικῶς τῆς Μεσογείου κατὰ τὴν ἐπώνυμον περίοδον, μὲ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος, τὴν ρωμαϊκὴν διοικητικὴν μηχανὴν καὶ τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ ἀνάμειξιν διαφορῶν ἰσχυρῶν λαῶν παραλλήλως πρὸς τὸν πολιτισμὸν τῆς. Ἐνταῦθα προκύπτει καὶ ἡ σημασία τῆς θρησκείας τῆς Εὐρώπης. Διότι ἐὰν αἱ θρησκείαι ἄλλων περιοχῶν τῆς γῆς προεκάλεσαν ἀντιστάσεις εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν, ὁ χριστιανισμὸς προσέδωκεν ἀναμφισβήτητον ἰσχὺν εἰς τὴν Εὐρώπην, παρ' ὅλον ὅτι κατὰ τὸν Μεσαίωνα ὑπεισήληθον σκοτειναὶ δυνάμεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὥστε ἡ διδασκαλία τῆς ἀγάπης ἐν τῇ θυσίᾳ νὰ συνοδευθῇ καὶ μὲ τὰ μαρτύρια καὶ τὰς θανατώσεις τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως.

* * *

Ὁ χριστιανισμὸς εἶναι θρησκεία ἰδεαλιστικὴ καὶ συνάμα ρεαλιστικὴ. Εἶναι ἰδεαλιστικὴ διότι στηρίζεται ἐπὶ τοῦ πνεύματος ὡς πρωταρχικοῦ ἐπὶ τῆς ὕλης, ἐφ' ὅσον αὕτη μόνον διὰ τοῦ πνεύματος δύναται νὰ ἐξηγηθῇ, εἶναι δὲ καὶ ρεαλιστικὴ διότι εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς, ὅπερ δὲν συμβαίνει μὲ τὰς σπιριτουαλιστικὰς θρησκείας. Ἐνεκα τούτου ἔχουσα ἡ θρησκεία

αὕτη σύνδεσιν μετὰ τὴν πραγματικότητα τοῦ κόσμου καὶ τὴν προσπάθειαν τῆς μεταβολῆς του εἰς ἐπίγειον Παράδεισον, πλὴν τοῦ ὅτι ἀπηυθύνθη εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν τῆς συνεμάχου καὶ μετὰ τὸν πλοῦτον, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν τεχνολογίαν, τὴν ἐπιστήμην. Δι' ὃ καὶ ἡ Εὐρώπη ἰδιαίτερος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἀναγεννήσεως μετὰ τὴν διάδοσιν τοῦ φωτοβόλου ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τὴν προσδώσαν ὥθησιν εἰς τὴν οικονομικὴν δραστηριότητα, θρησκευτικὴν μεταρρύθμισιν, ἀπληλευθέρωθι ἀπὸ τὸν ἀσκητισμὸν τοῦ σχολαστικισμοῦ διὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ ἀτόμου οὐμανισμός. Οὕτω, προεκλήθησαν αἱ δημιουργικαὶ ἀναζητήσεις τῆς Εὐρώπης, αἵτινες τὴν ἀφύπνισαν ἐκ τοῦ ληθάργου τῶν συντηρητικῶν τῆς δοξασίῶν.

Ὁ Χριστιανισμὸς ὡς θρησκεία ἀπολυτρωτικὴ διὰ τὸν ἄνθρωπον, δυναμένη νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὴν Σωτηρίαν μέσω τῆς ἀγάπης εἰσεχώρησεν ἐπίσης καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου. Δὲν ὑπάρχει βεβαίως ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἐξάπλωσις αὕτη ἐγένετο παραλλήλως μετὰ τὸν Λόγον τοῦ Χριστοῦ καὶ μετὰ τὸ πυροβόλον ὄπλον, τὴν κατάκτησιν, τὴν δουλείαν, τὴν πειρατείαν κλπ. Εἶναι ὅμως ἐξ ἴσου ἀληθὲς ὅτι οἱ κατακτώμενοι καὶ ἀφιλόξενοι διὰ τοὺς ἐπιδρομεῖς λαοὶ ἐδέχθησαν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ τὰ φῶτα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ εἰς τοῦτο συνετέλεσαν οἱ σκαπανεῖς τολμηροὶ Εὐρωπαῖοι ποντοπόροι, ἱεραπόστολοι καὶ ἐξερευνηταί.

* * *

Προσέτι ἡ διακήρυξις τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου κατὰ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν (1789) ἐξηπλώθη εὐεργετικῶς ἀνὰ τὸν κόσμον καὶ ἐπηρέασε καὶ τὸν τρόπον κυριαρχίας καὶ σχέσεων μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν καὶ ἡπείρων. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ μετὰ τὸ Χαρτιστικὸν κίνημα (1828-1832) ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τοὺς ἀγῶνας τῆς ἐργατικῆς τάξεως κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 19ου αἰῶνος ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ καὶ τὰς προσπάθειας τῶν ριζοσπαστῶν δραματιστῶν καὶ πολιτικῶν τῆς Εὐρώπης χάριν βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν ἐργασίας καὶ τῆς ἐπιβολῆς ἐν γένει τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

Ἡ ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνος ἀλματώδης ἄνοδος τῆς Εὐρώπης προεκάλεσε δέος εἰς τὴν Οἰκουμένην, τὸ δὲ εὐρωπαϊκὸν πνεῦμα διεχύθη ἀνὰ τὸν κόσμον. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ μετὰ τὴν οικονομίαν τῆς. Οἱ θεσμοὶ περὶ ἰδιοκτησίας, μισθῶν, μέσων συναλλαγῆς, τρόποι διευθετήσεως διαφορῶν, συμβολαίων κλπ., ἔγιναν γνωστὰ ἐξ Εὐρώπης. Ἐπίσης κατέστησαν γνωστὰ, ἐξ αὐτῆς, ἡ διοικήσις καὶ ἡ κεντρικὴ ἀρχὴ διακυβερνήσεως, ὁ μηχανισμὸς συλλογῆς τῶν φόρων, τὰ μέτρα προνοίας καὶ ἡ κοινοβουλευτικὴ ζωὴ ἅτινα ἦσαν ἄγνωστα εἰς τὰς ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης χώρας. Δὲν ὑπάρχει ὅμως μεγαλυτέρα συμβολὴ ἀπὸ ἐκείνην τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ διαφωτισμοῦ διὰ τὴν ἐνταχθεῖσαν ἰδέαν τοῦ Ἔθνους εἰς μίαν σειρὰν καθυστερημένων χωρῶν, αἵτινες ἀνεζήτησαν δι' ἀγῶνων τὴν ἐλευθερίαν των καὶ τὴν πρόοδόν των ὡς ἀναξαρτήτων ἐθνικῶν μονάδων.

Οἱ ἀποικιακοὶ λαοὶ σήμερον ἀπέκτησαν καὶ ἀποκτοῦν τὴν ἐλευθερίαν των, εἰς ἄλλας χώρας κατεκρημνίσθη ἡ δεσποτικὴ ἐξουσία καὶ ἡ ἡμιποικιακὴ κυριαρχία.

χία και εις την Ίνδιαν ἔχομεν κοινοβουλευτικὴν ζωὴν ὁμοίαν με̄ ἐκείνην τῆς πρώην Μητροπόλεως. Καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἀποικισμοῦ καὶ διεισδύσεως, ὡς τοῦτο συνέβη ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος, ἔτι καὶ με̄ χώρους πατροπαράδοτων ἰδεῶν ὅπως ἡ Κίνα τοῦ Κομφουκίου εἰς ἣν εἰσηλθον οἱ Εὐρωπαῖοι (Ἑγγλοὶ, Γάλλοι, Βέλγοι, Σουηδοὶ καὶ Νορβηγοί).

* * *

Ἀπὸ τοῦ πολέμου τοῦ ὀπίου (1839-1842) μέχρι τῆς ἐξεργέσεως τῶν Μπόξερς (1900) πλὴν τῶν Εὐρωπαίων, Ρῶσοι καὶ Ἀμερικανοὶ ὑπεισηλθον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ ἐν Κίνα παίγιον τῶν μεγάλων δυνάμεων, ὥστε ἔκτοτε ἡ χώρα αὕτη νὰ θεωρησῆται ὡς δυνάμεις αὐτὰς ὡς ἐθρικάς. Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ ἰσχυρισθῶμεν παρὰ τὴν στάσιν ταύτην τῆς Κίνας καὶ τὴν ἀνέκαθεν δυσπιστίαν τῆς ἔναντι τῆς εἰσόδου τῶν ξένων εἰς αὐτὴν ὅτι παρέμεινεν ἀσυγκίνητος εἰς τὴν ἀνωτερότητα τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐπιστήμης καὶ τεχνολογίας.

Ὁ Ἀ΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ἐσημείωσε τὸ τέλος μιᾶς ἐποχῆς, ἣτις εὗρε τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν καὶ τὰς ΗΠΑ ἐνδιαφερομένας διὰ τὴν Κίναν, ἐνῶ αἱ εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις ἀνεδιπλώθησαν, πλὴν τῆς Ἀγγλίας ἣτις κατέχουσα τὰς ἐν τῇ Ἐπὶ Ἀνατολῇ ἀποικίας τῆς με̄ τὴν παραδοσιακὴν τῆς ἔντεχνον πολιτικὴν καὶ τοὺς διπλωματικοὺς πλοκάμους τῆς, οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν περιοχὴν αὐτὴν τοῦ κόσμου, συμμαχοῦσα με̄ τὸν ἀσθενέστερον κατὰ τοῦ ἰσχυροτέρου. Καὶ θὰ ἦτο μέγα λάθος νὰ νομίσωμεν ὅτι ἔτι καὶ σήμερον παρητήθη τῶν ἐν τῇ Ἐπὶ Ἀνατολῇ συμφερόντων τῆς (1). Οὕτως, ἐὰν ἡ κατὰ τὸν μεσοπόλεμον περίοδος ἐν Κίνα ἐμφανίζῃ βαθεὰ ἴχνη τῆς εὐρωπαϊκῆς διεισδύσεως, τὸ αὐτὸ συμβαίνει ἔτι καὶ σήμερον.

Ἀλλὰ ἡ εὐρωπαϊκὴ διείσδυσις ἐσημειώθη καὶ εἰς τὴν ἑτέραν μεγάλην χώραν τῆς κιτρίνης φυλῆς. Ἡ Ἰαπωνία εὐρέθη ὑπὸ διαφορετικὰς συνθήκας καὶ προϋποθέσεις ἀπὸ ἐκείνας τῆς Κίνας. Αὕτη ἔχουσα θαλάσσιον πολιτισμόν, ἐδέχθη εὐχερέστερον τὴν ἐπαφὴν τῆς με̄ τὴν λευκὴν φυλὴν, ὥστε νὰ ἐπιτύχη καλὰς σχέσεις τόσον με̄ τοὺς εὐρωπαίους καὶ δὴ τοὺς Ἑγγλοὺς ὅσον καὶ με̄ τοὺς Ἀμερικανούς, ἀπὸ τοὺς χρόνους τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Perry εἰς αὐτὴν τὸ 1854. Οὕτως, ἡ Ἰαπωνία ἐπέτυχε μεγάλα ἄλματα εἰς τὴν παιδείαν, τὴν τεχνολογίαν, τὴν φυσικὴν, τὴν χημείαν, τὴν βιολογίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν (2), ὥστε σήμερον νὰ εἶναι μία ἐκ τῶν πλέον ἀνεπτυγμένων χωρῶν τοῦ κόσμου.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Ἰνδίαν τῆς Βικτωριανῆς ἐποχῆς καὶ μετέπειτα, τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, αἱ Τράπεζαι, αἱ Ἀσφαλίσεις καὶ ἡ ἀναιμικὴ βιομηχανία εὐρίσκοντο εἰς χεῖρας τῶν Ἑγγλων. Καὶ ἐνῶ ἔνεκα τῶν ὑφισταμένων ἀντιδραστικῶν θεσμῶν καὶ καθυστερημένων διαρθρώσεων, ἡ Ἰνδία ἐλάχιστα βήματα προόδου

1. Α. Θ. Χουμανίδη : Μαθήματα Ἱστορίας Οἰκονομικοῦ Βίου, Ἀθῆναι, 1971, Τεῦχος Δ', σελ. 516.

2. Α. Θ. Χουμανίδη : Αὐτόθι. Ἐπίσης βλ. κριτικὴν παρουσίαν τοῦ βιβλίου τοῦ W. Woodruff : The Impact of Western Man. A Study of European Role in the World Economy, 1750 - 1960, New York, 1966, εἰς «Οἰκονομικὸν Ταχυδρόμον» 27ης Αὐγούστου 1970 καὶ τὰς μετέπειτα συνεχείας.

έσημείωσαν, έν τούτοις, υπό την επίδρασιν των Ἀγγλων ανέδειξεν επιχειρηματίας και έπιστήμονας.

Ὑπό την ἀγγλικήν ἀποικιοκρατίαν ιδρύθησαν επιχειρήσεις, ως αἱ τῆς ιούτης, ὀρυχείων, μηχανῶν, τεῖου, καφέ, κινίνης, πίστεως, ἀσφαλειῶν και ναυτιλίας, αἵτινες ἀπό τῆς Ἀνεξαρτησίας των Ἰνδιῶν (1947) σὺν τῷ χρόνῳ περιήλθον εἰς χεῖρας Ἰνδῶν.

Οἱ Ἀγγλοι ἐπίσης εἰσήγαγον νέας καλλιέργειας και ἱδρυσαν ὑφασματοβιομηχανίας, διὰ νὰ ἐπωφεληθῶσιν ἐξ αὐτῶν οἱ Ἰνδοὶ συνεχίσαντες μετὰ την ἀπελευθέρωσιν των τὰς προσπάθειάς των χάριν τῆς περαιτέρω προόδου τῆς χώρας των.

Μέχρι τοῦ 1914 αἱ κατακτήσεις των Εὐρωπαϊῶν ἀνεκόπησαν πλὴν τοῦ πολέμου ἐναντίον τῆς Αἰθιοπίας ὑπὸ τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας (1930), ἀντιθέτως, ὁμως, συνεχίσθη τὸ μεταναστευτικὸν ρεῦμα.

* * *

Εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον ὁ Εὐρωπαῖος ἐξώρμησεν ἀναζητῶν νέας δυνατότητας πρὸς θήραν πλοῦτου, μεταφέρων συγχρόνως τὰς γνώσεις και τὰς ἐπιτυχίας τῆς ἡπείρου του. Μεταξὺ 1851 και 1960 περίπου 60 ἑκατομμύρια Εὐρωπαϊῶν, μετηνάστευσαν εἰς τὰ ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου, ἐνῶ μεταξὺ 1909 και 1914 ἡ ἔτησία ἔξοδος των Εὐρωπαϊῶν ἀνήρχετο εἰς 1.500.000 ἀτόμων, ἐκπεσοῦσα τὸ 1920 εἰς 700.000 και τὸ 1930 εἰς 130.000 (1).

Ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς (1492) ἡ Εὐρώπη ἤρχισε νὰ ἐφοδιάζη συνεχῶς τὴν Νέαν Ἠπειρον μὲ πληθυσμιακὸν δυναμικόν, μεταδίδουσα συγχρόνως τὰς γνώσεις της πρὸς ἐκμετάλλευσιν των πόρων τοῦ Νέου Κόσμου, προάγουσα ὕλικῶς και πνευματικῶς τοὺς ἤδη ἐγκατεστημένους εἰς αὐτόν.

Εἰς ΗΠΑ και Καναδῶν ἐγκατεστάθησαν ἀγρόται και εἰδικευμένοι ἐπαγγελματίαι διατεθειμένοι νὰ ἐργασθοῦν σκληρὰ διὰ νὰ προοδεύσουν. Καὶ ἐνόσω πλησιάζομεν εἰς τὸν αἰῶνα μας νέοι μετανάσται προστίθενται διὰ νὰ ἐρεθίσουν τὴν ἀδιαφορίαν των γηγενῶν πρὸς ὠρισμένα ἔργα και νὰ πλουτισθοῦν ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία και αἱ διάφοροι ὑπηρεσίαι μὲ νέας δυνατότητας και νέον πνεῦμα.

Ἀπὸ τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου παρατηρεῖται πάντως ἐλάττωσις τῆς εἰσόδου μεταναστῶν εἰς ΗΠΑ, ἐνῶ εἰς Καναδῶν και Λατινικὴν Ἀμερικὴν ἡ μετανάστευσις συνεχίσθη μὲ γοργότερον ρυθμόν. Εἰς Λατινικὴν Ἀμερικὴν οἱ κυρίως ἐγκατασταθέντες εἰς αὐτὴν Γερμανοὶ και Ἰταλοὶ μετανάσται ἔδωσαν ὄθησιν εἰς τὴν οἰκονομίαν των χωρῶν της.

Εἰς Βραζιλίαν, παράγουσαν κυρίως χρωστικὰς ὕλας, βάμβακα, ζάκχαριν, ἡ πρόοδος ἦτο τοιαύτη, ὥστε κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἡ χώρα αὕτη νὰ καταστῆ ἡ πρώτη εἰς τὴν παραγωγὴν ζακχάρεως. Οἱ Γερμανοὶ κατέστησαν οἱ μεγάλοι γαιοκτῆμονες τῆς Βραζιλίας και οἱ Ἰταλοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι οἵτινες εἰργάσθησαν εἰς τὰς φυτείας τοῦ καφέ, γενικῶς δὲ οἱ Εὐρωπαῖοι ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι προέβησαν εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν των πόρων τῆς χώρας αὐτῆς. Οὔτε οἱ Ἰνδοὶ, ἀλλὰ οὔτε και οἱ Κινέζοι και Ἰάπωνες μετανάσται εἰς Λατινικὴν Ἀμερικὴν κατὰ τὸν 18ον και 19ον

αἰῶνα ἔφθασαν ποτὲ τὸν Εὐρωπαϊὸν εἰς ποιότητα ἐργασίας, δραστηριότητος ἔργων καὶ γενικῶς τὴν συμβολὴν του εἰς τὴν οἰκονομίαν τῶν χωρῶν τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς (1).

Βασικὸς λόγος τοῦ κύματος μεταναστεύσεως τῶν Εὐρωπαϊῶν, πλὴν τῶν αἰτίων τῆς ἐξευρέσεως πλούτου, τῆς στενότητος ἐδάφους καὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν διωγμῶν, ὀφείλεται κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνας εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης ἕνεκα οὐχὶ τῆς αὐξήσεως τῶν γεννήσεων ἀλλὰ εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ 1760 μέχρι σήμερον ἐλάττωσιν τῆς θνησιμότητος λόγω τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἐπιδημιῶν, τῆς προόδου τῆς ἰατρικῆς καὶ γενικῶς τῶν μέτρων προνοίας διαδοθέντων καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἠπείρους (2).

Ἐν τούτοις, μεταξὺ 1920 καὶ 1970 παρατηρεῖται κάμψις τοῦ ρυθμοῦ εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης, λόγω τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων καὶ τοῦ περιορισμοῦ τῶν γεννήσεων, ὀφειλομένου εἰς τὴν πνευματικὴν ἄνοδον τοῦ Εὐρωπαϊοῦ καὶ τὴν διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματός του ἀναζήτησιν ἀπολαύσεων ἐκτὸς τοῦ γενετησίου ἐνστίκτου.

* * *

Ἐτέρα συμβολὴ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν ἦτο ἡ διὰ τῆς διοχετεύσεως τῶν κεφαλαίων της καὶ τῶν ἐπενδύσεών της ἀνὰ τὸν κόσμον, ὥστε νὰ γίνῃ ἐκμετάλλευσις εὐρειῶν ἀγροτικῶν καὶ ὄρυχειακῶν περιοχῶν, νὰ ἀναδυθῶσιν πόλεις εἰς πρῶν ἀκατοικήτους ἐκτάσεις, νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ βιομηχανία, νὰ ἐνθαρρυνθῇ τὸ ἐμπόριον καὶ νὰ εἰσαχθῶσι τὰ εὐρωπαϊκὰ συστήματα μεταφορῶν καὶ ἐπικοινωνιῶν.

Ἦδη ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ 15ου αἰῶνος αἱ ἐξορμήσασαι μὲ τὰς ποντοπορίας των δυνάμεις Πορτογαλία, Ἰσπανία, Ὀλλανδία, Γαλλία καὶ Ἀγγλία εἰσέδυσαν ἐμπορικῶς εἰς τὰς περιοχὰς τὰς ὁποίας ἐξήρτησαν. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα μὲ τὸν θρίαμβον τῆς ἀστικῆς τάξεως αἱ ἐπενδύσεις ηὐξήθησαν, μεγάλαι Τράπεζαι καὶ πιστωτικοὶ ὄργανισμοὶ ἐχρηματοδότησαν διαφόρους ὑποαναπτύκτους περιοχὰς, ἐνῶ εἰς πρῶν βρετανικὰς ἀποικίας, ὡς αἱ ΗΠΑ καὶ εἰς τινὰς χώρας αἵτινες παρέμειναν ἀποικίαι τῶν Εὐρωπαϊῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς χώρας τινὰς τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς αἱ ἀντιλήψεις ἐπὶ τοῦ τρόπου χειρισμοῦ καὶ ἐκμεταλλεύσεως τοῦ πλούτου ἦσαν εὐρωπαϊκαί. Ἐκεῖ ὅμως ὅπου ὕφιστατο τὸ ἀνέφικτον τῆς προσαρμογῆς τῶν ἄλλων περιοχῶν τοῦ κόσμου πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀντιλήψεις, ἡ συνέπεια ἦτο ἡ καθυστέρησις τούτων. Ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος ὅμως καὶ εἰς αὐτὰς τὰς περιοχὰς ἄρχεται ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀποδοχῆς τῶν πλεονεκτημάτων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῶν Εὐρωπαϊῶν.

Τὸ ρεῦμα τοῦτο τῶν κεφαλαίων συνεχίσθη ἐξ Εὐρώπης μέχρι τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ὅτε καὶ ἐνεφανίσθη ἡ οἰκονομικὴ ἰσχύς τῶν ΗΠΑ. Μὲ τὴν παγκόσμιον κρίσιν ὅμως τοῦ 1929-1933 ὁ χρυσοῦς κανὼν ἐγκατελείφθη καὶ ἡ ἐλευθέρη μετατρεψιμότης ἀντικατεστάθη ὑπὸ διαφόρων εἰδῶν ἐλέγχου συναλλάγματος,

1. 2. W. Woodruff: σελ. 75.

διά να εισέλθῃ ἡ εὐρωπαϊκὴ οἰκονομία καὶ δι' αὐτῆς ὁ κόσμος εἰς νέαν νομισματικὴν καὶ οἰκονομικὴν πολιτικὴν.

Κατὰ τὸ 1930 τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον ἐκάμθη καὶ ἡ Εὐρώπη προσεπάθησε νὰ ἀνασυνταχθῇ ἀντὶ νὰ προβῇ εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐκτὸς αὐτῆς χωρῶν. Ὁ πόλεμος ὅμως τοῦ 1939-1945 καὶ αἱ ἐμφανισθεῖσαι ἀνάγκαι μετὰ τὴν λῆξιν του, ὡς καὶ αἱ ἐπελθοῦσαι μεταβολαὶ εἰς Ἀσίαν, Ἀφρικὴν καὶ Λατινικὴν Ἀμερικὴν πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἐνεθάρρουναν ἐκ νέου τὴν ἐκ τῆς Εὐρώπης χρηματοδότησιν καὶ τὰς ἐπενδύσεις τῆς εἰς διαφόρους ἐξευρωπαϊοὺς χώρας.

Μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ἐνεφανίσθησαν αἱ δωρεαί, αἱ ἐπίσημοι διακρατικαὶ χρηματοδοτήσεις καὶ ὁ ρόλος τῶν ΗΠΑ εἰς πρῶτον βαθμὸν ἀπὸ πλευρᾶς οἰκονομικῆς καὶ στρατιωτικῆς βοήθειας. Οὕτως, ἡ καταστραφεῖσα Εὐρώπη ἐδέχθη μὲ τὴν σειρὰν τῆς τὴν βοήθειαν τοῦ Νέου Κόσμου, ἐνῶ αὐτὴ ἀναθάρρυσασα ἐκ τῶν ἐπισωρευθεισῶν κατὰ τὸν πόλεμον καταστροφῶν καὶ τῶν ἀμέσως μετ' αὐτὸν ἀντινομῶν καὶ ἀνασυγκροτηθεῖσα προέβη ἐκ νέου εἰς ἐπενδύσεις. Ἐὰν δὲ μετὰξὺ 1830-1914 αἱ ἐκτὸς Εὐρώπης ἐπενδύσεις ἀνῆλθον εἰς τὸ μέγιστον αὐτῶν ὕψος, ἐν τούτοις, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν καὶ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ συνολικοῦ κεφαλαίου μετὰ τὸν πόλεμον, ἡ χρηματοδότησις κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἶναι μεγαλύτερα ἐκείνης τῶν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος. Αἱ χρηματοδοτήσεις δὲ αὗται δὲν ἐγένοντο μόνον ἀπὸ τὴν ἔχουσαν πείραν εἰς τοῦτο Ἀγγλίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, ἀποτελουσῶν τῶν χωρῶν τούτων τῶν τριῶν μεγαλυτέρων χρηματοδοτριῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἐὰν ρίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὸ παρελθὸν θὰ ἴδωμεν ὅτι μετὰ τὴν λῆξιν τῶν Ναπολεοντείων Πολέμων (1815), ἡ Βρεταννία ἤρχισε νὰ συσσωρεύῃ κεφάλαια ἰδρύουσα Τραπεζάς, ἐταιρεῖας, ἐπενδύσεις κεφαλαίων, χρηματιστηριακὰ γραφεῖα, ἐνῶ πᾶς ἐπισκεπτόμενος τὴν γηραιὰν Ἀλβιῶνα καὶ αἰτῶν μὲ σοβαρὰς προτάσεις κεφάλαια οὐδέποτε ἀπῆρχετο ἐξ αὐτῆς ἀνευ αὐτῶν. Οὕτως, ἡ Βρεταννία ὑπῆρξεν ὁ δανειοδότης τοῦ κόσμου, κατὰ δὲ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου τὰ 65% τῶν ἐξωτερικῶν ἐπενδύσεών τῆς ἀπερρόφα ἡ Ἀμερικὴ, ἡ Αὐστραλία καὶ ἡ Ἀσία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν αἰτινες ἐχορήγουν κεφάλαια εἰς Κεντρικὴν Εὐρώπην καὶ Μεσόγειον. Ἡ Γαλλία προέβη εἰς χρηματοδότησιν τῆς Ρωσίας ἵνα τὴν ἐνισχύσῃ ἐναντίον τῆς Γερμανίας, ἥτις πάλιν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν χρηματοδότησιν χάριν τῆς προόδου τῆς βιομηχανίας τῆς, ἐνῶ ἕτεραι εὐρωπαϊκαὶ χώραι ὡς ἡ Ὁλλανδία, ἡ Ἑλβετία καὶ τὸ Βέλγιον προέβαινον εἰς δανειοδοτήσεις, ἀλλὰ μικροτέρας ἐκτάσεως (1).

Ἡ Ἀμερικὴ σήμερον εἶναι τόσον πλουσία, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὅτι κάποτε ἦτο ὁ μεγαλύτερος ὀφειλέτης τῆς Εὐρώπης. Τὸ 1789 αἱ ΗΠΑ ἐχρεώσθουν περὶ τὰ 60 ἑκατομμύρια δολλάρια, τὸ 1830 τὸ ποσὸν τοῦτο ἑτετραπλασιάσθη καὶ πλέον, τὸ δὲ 1900 ἠῤῥήθη 25 φορές, κατὰ δὲ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου 100 φορές (2).

Πλὴν τῆς Ἀγγλίας ἥτις ὑπῆρξεν ὁ βασικὸς δανειοδότης τῶν ΗΠΑ καὶ ἡ

Γαλλία επίσης τὰς ἐβοήθησε μὲ κεφάλαια, ἅτινα ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὰ ἔργα τῆς λίμνης Ἴρι καὶ τοὺς σιδηροδρόμους, οἵτινες ἀπερρόφησαν καὶ τὸ μεγαλύτερον ἐκ τῶν 400 ἑκατομ. δολλαρίων ὕψος τῶν χορηγηθέντων δανειῶν (1).

Οὕτως, ἀπὸ τοῦ 1848 ὅτε ἀνεκαλύφθη ὁ χρυσὸς τῆς Καλιφορνίας μέχρι τοῦ 1914 συνεχῶς εἰσέρεον εὐρωπαϊκὰ κεφάλαια καὶ δάνεια εἰς ἩΠΑ διὰ νὰ ἐξοφληθῶσι τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν διὰ τῆς ἀπὸ τῶν ἩΠΑ παροχῆς ὄπλων καὶ προμηθειῶν κατὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον. Μετὰ τὸν Πόλεμον κλείει ἡ διαδεχθεῖσα τὴν ἀπὸ τοῦ 1815 μέχρι τοῦ 1878 ἀγγλικὴν περίοδον, ἡ ἀγγλογερμανικὴ τοιαύτη, διὰ νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἀγγλοαμερικανικὴ ἦν μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον διεδέχθη ἡ ἀμερικανικὴ πρὸς τὴν Παγκοσμιότητα, διὰ νὰ ἐκπέσουν αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἐπενδύσεις εἰς τὸ ἡμισυ τῆς ἀξίας των, ἡ δὲ ἄλλοτε βασικὴ δανειοδότηρια τῶν ἩΠΑ χώρα, ἡ Ἀγγλία, ἀπὸ τοῦ 1945 οὐχὶ μόνον νὰ ἀπολέσῃ τὴν θέσιν της αὐτὴν, ἀλλὰ νὰ ἐξαρτηθῇ οἰκονομικῶς ἀπὸ τὰς ἩΠΑ.

Εἰς Βόρειον Ἀμερικὴν ὁ Καναδᾶς ἐξειλίχθη ἐπίσης ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν Γάλλων καὶ Ἀγγλων οἵτινες προέβησαν εἰς ἐπενδύσεις κυρίως ἀπὸ τοῦ 16ου-17ου αἰῶνος, ἐνῶ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἡ ἄνοδος τοῦ ἐμπορίου τοῦ ἐξηρτάτο ἐκ τῶν ἐκ Λονδίνου εἰσαγομένων κεφαλαίων, ὥστε ὁ Καναδᾶς νὰ δραστηριοποιηθῇ, νὰ οἰκοδομήσῃ πόλεις, νὰ διανοίξῃ σιδηροδρομικὰς γραμμὰς καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ποταμίων ὁδῶν καὶ τοῦ πλοῦτου του εἰς ξυλείαν, σίτον καὶ ὀρυκτά. Τὸ τέλος τοῦ Κριμαϊκοῦ Πολέμου (1856) ὑπενόμεισε τὴν οἰκονομίαν τοῦ Καναδᾶ, ἔνεκα τῆς εἰσαγωγῆς σίτου εἰς Εὐρώπην ἐξ Οὐκρανίας καὶ ξυλείας ἐκ Βαλτικῆς, ὥστε νὰ ἀνακοπῇ ἡ πρὸς αὐτὸν εἰσὸδος κεφαλαίων. Ἀπὸ τοῦ 1900 ὁμως ἐπανερχονται τὰ κεφάλαια εἰς Καναδᾶν ἵνα μεταξὺ 1914-1938 ἀξηθῶν κατὰ 75% αἱ εἰς αὐτὸν ἐπενδύσεις καὶ νὰ ἐκπέσουν κατόπιν ἀπὸ 80% εἰς 40%, ἐνῶ κεφάλαια ἀνήκοντα εἰς ἩΠΑ νὰ ἐξάγωνται πλέον μέσῳ τοῦ Καναδᾶ, μολονότι ἐξακολουθεῖ καὶ παραμένει οὗτος καθαρὸς ὀφειλέτης καὶ σήμερον εἰς μεγάλην κλίμακα (2).

Καὶ εἰς τὴν Λατινικὴν Ἀμερικὴν ὁμως ἡ διείσδυσις τῶν εὐρωπαϊκῶν κεφαλαίων δὲν ὑπῆρξε μικροτέρα, ἀρχομένη κυρίως ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἡ Ἀργεντινὴ μετὰ τὴν Ἀνεξαρτησίαν της (1824) ἀπερρόφησε κεφάλαια ἐκ Μεγάλης Βρετανίας εἰς ὕψος τοιοῦτον, ὥστε τὸ 1870 νὰ ἀνέρχωνται ταῦτα εἰς 425 ἑκατομ. δολλάρια, ἐξ ὧν μέρος των ἀφεώρα καὶ εἰς τὴν Βραζιλίαν (3). Μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον τὰ εὐρωπαϊκὰ κεφάλαια καὶ ἐπενδύσεις ἐκτοπιζονται ὑπὸ τῶν ἩΠΑ, ἔκτοτε δὲ μέχρι σήμερον συνεχίζεται ἡ ὑπ' αὐτῶν χρηματοδότησις μὲ περιορισμὸν εἰς τὸ 1/8 τῆς εἰσόδου κεφαλαίων ἐκ Μεγάλης Βρετανίας, Γαλλίας καὶ Γερμανίας (4).

Εἰς Ἀσίαν καὶ δὴ εἰς Ἰνδίαν ἡ Βρεταννία προέβη εἰς ἐπενδύσεις 500 ἑκατομ. δολλαρίων ἐπὶ σιδηροδρόμων (1845-1875) καὶ μὲ ἕτερον ποσὸν 250 ἑκατομ. δολλαρίων συνεπληρώθησαν αἱ ἐπενδύσεις ἐπὶ ναυπηγείων, φυτειῶν τεῖου, μύλων ἰούτης, Τραπεζῶν καὶ ἐμπορικῶν οἰκῶν (5).

1. W. Woodruff : σελ. 118.

2, 3. W. Woodruff : σελ. 120 κ. ἐπ.

4, 5. W. Woodruff : Αὐτόθι.

Με τὸν Ἀ' Παγκόσμιον Πόλεμον ἡ Ἰνδία παρουσιάζει τὸ 70-75% τῶν ἐπενδύσεων τῆς ἀνερχομένων εἰς 1.100 ἑκατομ. δολλάρια νὰ προέρχονται ἐκ ξένων κεφαλαίων, βασικῶς δὲ ἐξ Εὐρώπης (1). Τὸ 1958 τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον προέβη εἰς ἐπενδύσεις 800 ἑκατ. δολλαρίων καὶ αἱ ΗΠΑ εἰς 120 ἑκατ. δολλαρίων(2). Ἐκ τῶν ποσῶν τούτων τὰ 39% ἐπενδύθησαν εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰ 21% εἰς τὸ πετρέλαιον, τὰ 17% εἰς φυτείας καὶ τὰ 8% εἰς διαφόρους ὑπηρεσίας καὶ ἰδία εἰς μεταφοράς, ἐνῶ τὸ 5% εἰς τὸ ἐμπόριον (3). Ἡ ΕΣΣΔ ὑπεισήληθε (1955) καὶ αὕτη παρά τὴν κριτικὴν τῆς περὶ ἱμπεριαλισμοῦ εἰς τὰς ἐν Ἰνδία ἐπενδύσεις, παρασχοῦσα πιστώσεις 125 ἑκατομ. δολλαρίων διὰ τὸ πρόγραμμά των μεταλλουργίας καὶ ἐτέρων 125 ἑκατομ. δολλαρίων ὡς τεχνικὴν βοήθειαν διὰ τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν. Τὸ 1961 ἡ παροχὴ πιστώσεων τῆς ΕΣΣΔ εἰς Ἰνδίαν ἀνήλθεν εἰς 800 ἑκατομ. δολ., ἐνῶ διὰ τὸ 1962 αἱ ΗΠΑ ἐχορήγησαν 800 ἑκατομ. δολλάρια καὶ διὰ τὴν μεταξὺ 1945-1962 περίοδον συνολικῶς ποσὸν περίπου 4 δισ. δολλαρίων. Οὕτως, ἡ ἔκτασις τῆς εὐρωπαϊκῆς διεισδύσεως κεφαλαίων εἰς Ἰνδίαν ἀνεκόπη, μολονότι καταβάλλονται προσπάθειαι ἐκ Βρεταννίας καὶ Γερμανίας (4).

Εἰς Κίναν, μετὰ τὸ 1900 τὰ πλεῖστα τῶν ἐν αὐτῇ εἰσαγομένων κεφαλαίων προήρχοντο ἐκ Βρεταννίας, ἐκ τούτων δὲ τὸ 14% καὶ πλέον ἀπερροφήθη ἀπὸ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὰς μεταφοράς καὶ δὴ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σαγκάης (5).

Ἡ Γαλλία ἐπίσης προέβη εἰς ἐπενδύσεις ἐπὶ σιδηροδρόμων, ὅπως καὶ ἡ Γερμανία, ἥτις ἐπένδυσε κεφάλαια εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Σαντούγκ. Ἀπὸ τοῦ 1938 ὅμως αἱ εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις ὑπερκεράζονται ὑπὸ τῆς Ἰαπωνίας, ἐνῶ μετὰ τὴν κομμουνιστικοποίησίν τῆς ἡ Κίνα ἔλαβε βοήθειαν ἐκ τῆς ΕΣΣΔ εἰς κεφαλαιουχικὰ ἀγαθὰ καὶ τεχνικὰ μέσα, ἥτις ὅμως ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς Κίνας ἦτο σχεδὸν ἀνύπαρκτος. Τοῦτο ὀφείλετο εἰς τὴν μεταξὺ τῶν δύο τούτων δυνάμεων καχυποψίαν ἥτις κατέληξε καὶ εἰς τὴν μεταξὺ των διάστασιν. Ἄλλωστε ἀπὸ τοῦ 1952 ἡ Κίνα ἐθνικοποίησασα ἀπάσας τὰς ξένας ἐπιχειρήσεις περιέλαβεν εἰς αὐτὰς καὶ τὰς ρωσικάς, ὡς καὶ τὸν μέσῳ τῆς Μαντζουρίας διερχόμενον σιδηρόδρομον τοῦ Τσανγκχσάνγκ.

Καὶ αἱ ἄλλαι περιοχαὶ τῆς Ἀσίας ὅμως ὡς ἡ Ἰνδονησία, ἡ Μαλαισία, τὸ Σιάμ, ἡ Ἰνδοκίνα, ἡ Βούρμα καὶ ἡ Κεϋλάνη ἐδέχθησαν τὴν εἰσοδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν κεφαλαίων εἰς τὰς μεταφοράς, τὰ δημόσια ἔργα, ἐπιχειρήσεις ζακχάρεως, κακάο, καπνοῦ, πετρελαίων, κλπ. Ἡ διακρατικὴ δανειοδότησις ὅμως σὺν τῷ χρόνῳ ηὔξηθη εἰς βάρος τῶν ξένων ἰδιωτικῶν κεφαλαίων, διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἡ ΕΣΣΔ καὶ αἱ ΗΠΑ μετὰ σχέσιν παροχῆς ποσῶν 1 διὰ τὴν πρώτην καὶ 3 διὰ τὴν δευτέραν (6).

Ἀπὸ τοῦ 1868 ἡ Ἰαπωνία ἤρχισε νὰ προοδεύη καὶ ἐξειλίχθη εἰς βιομηχανικὴν χώραν, ἀπὸ δὲ τῆς Ἀγγλο-Ἰαπωνικῆς συνθήκης τοῦ 1895 εἰς στρατιωτικὴν δύναμιν, ὡς ἀντίβαρον διὰ τὴν ἀγγλικὴν διπλωματίαν ἐναντίον τῆς Κίνας καὶ τῆς Ρωσίας. Πρὸ τοῦ 1900 αἱ ἐφοδιάζουσαι μετὰ κεφάλαια τὴν Ἰαπωνίαν ἦσαν αἱ εὐρωπαϊκαὶ χῶραι Ἀγγλία καὶ Γαλλία. Μετὰ τοὺς σεισμοὺς τοῦ 1923 ὅμως ἡ Ἰαπω-

1, 2, 3, W. Woodruff: σελ. 127 κ. ἐπ.

4, 5, 6, W. Woodruff: σελ. 130.

νία ήρχισε νά αναπτύσσεται εις οικονομικήν δύναμιν τοιαύτην, ώστε από διεθνής χρεώστης νά καταστή διεθνής πιστωτής, προβαίνουσα συγχρόνως εις επενδύσεις εις Μαντζουρίαν και Ἀσίαν. Τήν παραμονήν τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου πάντως τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον ὤφειλε τὸ ἥμισυ τῶν ἐξωτερικῶν επενδύσεών του εις τὴν Ἰαπωνίαν, ἐνῶ αἱ ΗΠΑ σήμερον κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν εις τὰς ἐν Ἰαπωνίᾳ επενδύσεις, ἀναβιβαζομένας εις 2.600 ἑκατομ. δολλάρια (1).

Ὅσον ἀφορᾷ εις τὴν Τουρκίαν, κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, τὸ προβάδισμα τῆς χρηματοδοτήσεως εἶχεν ἡ Γαλλία, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ 1898 καὶ κατόπιν ὑπεισήληθε καὶ ἡ Γερμανία. Ἀπὸ τοῦ 1914 ἡ Εὐρώπη ἐπέδυσσε εις Τουρκίαν 6 δισ. φράγκα ἐξ ὧν τὰ 60% ἦσαν γαλλικά, τὰ 25% γερμανικά καὶ τὰ 14% βρετανικά (2).

Μετὰ τὴν ἦτταν τῆς Τουρκίας κατὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον αἱ επενδύσεις εις τὴν χώραν αὐτὴν ἐσταμάτησαν διὰ τὴν ἀνανήψην ἡ Τουρκία μετὰ τὴν Ρωσοτουρκικὴν Συνθήκην τοῦ 1923 καὶ τὸν διακανονισμόν τῶν μετὰ τῶν Εὐρωπαϊῶν πιστωτῶν λογαριασμῶν της, ὥστε νά ἀνέλθῃ τὸ ἐπίπεδον εισόδου κεφαλαίων ἐκ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καὶ νά καλύψῃ τὸ ποσοῦν τῆς τάξεως τῶν 15 δισ. φράγκων (3).

Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον τόσον ἡ Γαλλία ὅσον καὶ ἡ Γερμανία προέβησαν εις επενδύσεις εις Τουρκίαν ἀφορώσας εις τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἐνῶ ἠκολούθησεν ἡ λίαν σημαντικὴ οἰκονομικὴ βοήθεια, καὶ δὴ ἡ στρατιωτικὴ ἀπὸ μέρους τῶν ΗΠΑ, ἰδίως δὲ ἡ συμπαραστάσις τῆς Διεθνούς Τραπεζῆς. Οὕτως, ἡ Τουρκία ἐδέχθη τὴν βοήθειαν τῆς Εὐρώπης εις στιγμὰς ἀνάγκης πρὸς ἀνάπτυξιν της.

Εὐρωπαϊκὰ κεφάλαια ἐκχύθησαν ἐπίσης εις Ἰράκ, Λίβανον, Συρίαν, Παλαιστίνην κυρίως βρετανικῆς καὶ γαλλικῆς προελεύσεως, ὡς ἐπίσης εις Ἰράν εις ὅ τὰ εἰσρεύσαντα κεφάλαια ἦσαν βρετανικῆς καὶ γερμανικῆς πηγῆς (4).

Εἰς Ἰράν ἰδρῦθη τὸ 1909 ἡ Anglo-Iranian Oil Company καὶ ὀλίγα ἔτη βραδύτερον ἐχρηματοδοτήθησαν ὑπὸ Ἀγγλων, Ὀλλανδῶν καὶ Γάλλων ἐκτὸς τῶν Ἀμερικανῶν ἔργα διὰ τὴν εἰς μεγάλην κλίμακα παραγωγὴν πετρελαίου καὶ τὴν διοχέτευσίν του ἀπὸ Κιρκούκ εις Τρίπολιν καὶ Χαϊάφα ἐπὶ τῶν Μεσογειακῶν ἀκτῶν.

Παρὰ ταῦτα αἱ εἰς Ἀσίαν επενδύσεις τῶν Εὐρωπαϊῶν κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα δὲν ἦσαν ἀξιοσημεῖοι, ὑπεισελθουσῶν τῶν ΗΠΑ, αἵτινες κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἠῤῥησαν τὰς επενδύσεις των εἰς ὑψιστον σημεῖον εις Ἰαπωνίαν, Κορέαν, Φορμόζαν, Τουρκίαν, Ἰνδίαν καὶ Πακιστάν.

Αἱ εὐρωπαϊκαὶ χρηματοδοτήσεις ἐπίσης ἀφοροῦν καὶ εἰς τὴν ἀφρικανικὴν ἡπειρον εἰς ἣν ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν πηγῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου ἠκολούθησε τὰς ἐξερευνήσεις. Αἱ εἰς Νότιον Ἀφρικὴν ἀνακαλύψεις κοιτασμάτων χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἀφύπνισε τὴν Μαύρην Ἠπειρον καὶ εἰς τοῦτο οὐχ ἥττον συνετέλεσαν καὶ τὰ πλούσια κοιτάσματα χαλκοῦ τῆς Ροδεσίας. Οὕτως, εὐρωπαϊκὰ κεφάλαια επενδύθησαν εἰς ὄρυχεα καὶ ὁ οἰκονομικὸς ὄργανισμὸς ἐφύ-

1, 2, W. Woodruff: σελ. 131.

3, 4, W. Woodruff: σελ. 132.

τρωσε πόλεις, ίδρυσε λιμένες, ὠργάνωσε συγκοινωνίας καὶ ἀνθούσας εὐρωπαϊκὰς κοινότητας φερούσας τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον ζωῆς.

Ἐπενδύσεις ἐπίσης ἐγένοντο μεταξύ 1830-1930, τὰ δὲ $\frac{2}{3}$ τῶν συρρεόντων κεφαλαίων ἀφεῶρων εἰς ἐπενδύσεις νοτίως τῆς Σαχάρας ἤτοι εἰς Νότιον Ἄφρικὴν, Ροδεσίαν καὶ Κογκό.

Εἰς τὰς ἄλλας ζώνας τῆς Ἄφρικῆς, τὴν Δυτικὴν Ἄφρικὴν, Κεντρώαν καὶ Ἀνατολικὴν, ὅπου δὲν ὑπῆρχεν ὀρυκτὸς πλοῦτος, τὸ εὐρωπαϊκὸν κεφάλαιον ἠσχολήθη μὲ τὴν ἐμπορικοποίησιν τῆς γεωργίας. Πλεῖστα ὅσα δὲ εἶδη μετεφυτεύθησαν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων εἰς τὴν Ἄφρικὴν καὶ ἐξαγωγικαὶ βιομηχαναὶ ἀνεδείχθησαν ἀφορῶσαι εἰς τὸν βάμβακα καὶ τὸν καφὲ τῆς Οὐγκάντα, τὸν βάμβακα, τὸν καπνὸν καὶ τὸ σιζάλ τῆς Ἀνατολικῆς Ἄφρικῆς, τὸ κακάο τῆς Χρυσῆς Ἀκτῆς, τὰ κοκκοκάρυα καὶ τὸ φοινικέλαιον τῆς Νιγηρίας, τὰ φυτικά ἔλαια καὶ λιπαντικὰ τοῦ Βελγικοῦ Κογκό.

Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον ἐγιναν ὑδροηλεκτρικὰ ἔργα εἰς Οὐγκάντα ὡς ἐπίσης καὶ εἰς Ροδεσίαν ὅπου χρηματοδοτικοὶ ὀργανισμοί, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Διεθνὴς Τράπεζα, ἐπένδυσαν 45 - 46 ἑκατομ. στερλίνας (1).

Ἐπίσης ἡ συμβολὴ τῆς Εὐρώπης ἀφορᾷ καὶ εἰς τὴν Βόρειον Ἄφρικὴν διὰ τὰ συντελεσθῆ ἢ μεταμόρφωσις τῶν χωρῶν τῆς, τὰ ἀναπτυχθῶν οἱ λιμένες τῆς καὶ τὰ γίνουσι μεγάλα ἀρδευτικὰ ἔργα παραλλήλως μὲ τὴν εἰσαγωγὴν νέων μεθόδων καλλιέργειας.

Εἰς Τύνιδα, πρὶν αὕτη καταστῆ γαλλικὴ ἀποικία (1881), Γάλλοι, Βρεταννοὶ καὶ Ἴταλοὶ εἶχον προβῆ ἤδη εἰς ἐπενδύσεις, ἐνῶ οἱ Γάλλοι κατεσκεύασαν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν μήκους 1300 μιλίων πρὸς μεταφορὰν ἀγαθῶν καὶ ἀτόμων, ἐνῶ ἡ Τύνις προέβαινε εἰς ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων τῆς ἐλαίου, οἴνων, σιτηρῶν καὶ κριθῆς (2).

Ἀπὸ τοῦ 1830 μέχρις ὅτου ἡ Ἀλγερία κατέστη ἀνεξάρτητον κράτος οἱ κατέχοντες ταύτην Γάλλοι προέβησαν εἰς τεραστίας ἐπενδύσεις καὶ ἀπὸ τοῦ 1857 αἱ ὑπ' αὐτῶν κατασκευασθεῖσαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκάλυψαν 3.000 χιλιόμετρα. Ἐπίσης ἡ παραγωγὴ τῆς Ἀλγερίας εἰς καπνόν, κακάον, κηρόν, μέταξαν, δημητριακά, ὀπώρας, ἔλαιον, οἶνον κλπ. ἐνεθαρρύνθη, ὥστε οὐχὶ μόνον τὰ καλύπτει τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν ἀλλὰ καὶ τὰ γίνεται ἐξαγωγὴ τῶν ἀγαθῶν τούτων. Μεταξὺ 1945-1960 ἡ δημοσία ἐπένδυσεν εἰς τὴν Γαλλίαν εἰς Ἀλγερίαν ἀνήλθεν εἰς 1.600 δις. δολάρια (3).

Μετὰ τὸν 20ον αἰῶνα τὸ Μαρόκον ἐβοηθήθη ὑπὸ τῶν Γάλλων καὶ Ἰσπανῶν διὰ τὰ κατασκευασθῶν ὁδοὶ καὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, τὰ ἰδρυθῶν λιμένες, ὀρυχεῖα τὰ τύχουσι ἐκμεταλλεύσεως καὶ τὰ ἀναπτυχθῆ ἢ γεωργικὴ παραγωγὴ.

Τὸ 1914 τὸ Μαρόκον ἐχρηματοδοτήθη ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τὸ 1914 προσεφέρθη καὶ ἕτερον δάνειον μέσῳ τῆς Τραπεζῆς τοῦ Μαρόκου καὶ ἀπὸ τὸ 1942 τοῦτο κατέστη προτεκτοράτον τῆς Γαλλίας, διὰ τὰ ἐξακολουθήσῃ ἢ ἐνίσχυσιν τοῦ ἐμπορίου του καὶ δὴ ἢ ἐξ αὐτοῦ ἐξαγωγὴν δερμάτων.

1. W. Woodruff : σελ. 134.

2, 3, W. Woodruff : σελ. 135.

Γενικῶς αἱ ἐπενδύσεις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κεφαλαίου εἰς Ἄφρικὴν ἀνήλθον εἰς 4,5 δις. δολλάρια, ἐνῶ ἡ Νιγηρία καὶ ἡ Λιβερία ἦσαν ἐκ τῶν ἀφρικανικῶν χωρῶν ἐκεῖναι αἵτινες ἠννοήθησαν περισσότερο ἀπὸ πλευρᾶς ποσοῦ καὶ εὐθηνείας ξένων κεφαλαίων (1).

Ὁ Β' Παγκόσμιος Πόλεμος μετέβαλλε τὴν κατάστασιν εἰς τὴν Ἄφρικὴν διὰ τὰ ἀναδειχθῶσιν ἐν αὐτῇ ἀνεξάρτητα κράτη, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ 1953-1954 ἕως τοῦ 1958-1959 ἡ Γαλλία καὶ ἡ Βρεταννία προέβησαν εἰς χρηματοδότησιν τῶν πρώην ἀποικιῶν των. Ἡ γαλλικὴ χρηματοδότησις μάλιστα ἦτο καὶ ἡ μεγαλύτερα, ἀρκεῖ νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Γαλλία ἐδαπάνησε μεταξὺ 1956-1959 περίπου 800 ἑκατομ. στερλίνας τὸ ἔτος.

Εἰς τὴν ἄλλην πλευρὰν τοῦ ἡμισφαιρίου, εἰς τὸν Εἰρηνικόν, ἡ Νέα Ζηλανδία ἀνεπτύχθη ταχέως μετὰ τὰς ἀγγλικὰς ἐν αὐτῇ ἐπενδύσεις, καταστᾶσα μία τῶν μεγαλύτερων εἰς παραγωγὴν κρέατος καὶ εἰδῶν διατροφῆς χωρῶν τοῦ κόσμου. Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον ἡ πρόοδος τῆς συνεχίσθη μετὰ τὴν συμπαραστάσιν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, χορηγησάσης μέχρι τοῦ 1962 δάνεια ὕψους 380 ἑκατομ. δολλαρίων, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ Γραφεῖον Ἐμπορίου τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου ἡ ἀξία τῶν ἀμέσων πρὸς τὴν Νέαν Ζηλανδίαν γενομένων ἐπενδύσεων ἀνήλθεν εἰς 210 ἑκατομ. δολλάρια (2).

Τὸ πρὸς τὴν Αὐστραλίαν ρεῦμα κεφαλαίου ἄρχεται μετὰ τὴν χορήγησιν δαγείου εἰς τὴν ἀποικιακὴν κυβέρνησιν τοῦ Σίδνεϋ τὸ 1780, ἐνῶ νέαι ἐπενδύσεις ἐγένοντο τὸ 1830 πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῶν ὀρυχείων τῆς Νέας Νοτίου Οὐαλλίας καὶ τῆς Βικτωρίας.

Ἡ κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἐπίσης ἐκμετάλλευσις τῶν ἀργυρορυχείων καὶ βραδύτερον τῶν τοῦ μολύβδου καὶ τσίγκου εἰς Brokes Hill καὶ χαλκοῦ εἰς Mount Luell, ὡς ἐπίσης καὶ ἐτέρων εἰς Queensland καὶ Δυτικὴν Αὐστραλίαν, προσέθεσαν νέαν δραστηριότητα καὶ ἐνεθάρρυναν τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Αὐστραλίας. Ἐπιχειρήσεις καὶ Τράπεζαι ἀνεδύθησαν, ὡς ἐπίσης καὶ εἰταιρεῖαι καὶ ὀργανισμοὶ τῇ συμμετοχῇ ἀγγλικῶν κεφαλαίων. Κυρίως ὅμως ἡ ἀνάπτυξις τῆς Αὐστραλίας ἄρχεται μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν κοιτασμάτων χαλκοῦ τὸ 1894 εἰς Νότιον Αὐστραλίαν καὶ τοιοῦτων χρυσοῦ εἰς Νέαν Νότιον Οὐαλλίαν καὶ Βικτωρίαν πρὸ πενήκοντα ἔτων. Καὶ ἐνταῦθα σημειοῦται ἡ ἀγγλικὴ παρουσία εἰς κεφάλαια καὶ ἐπιστημονικὸν πνεῦμα. Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν χρυσορυχείων εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν δραστηριοποίησιν τῆς περιοχῆς, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν ἄλλων αὐστραλιανῶν περιοχῶν μετὰ ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργίαν ἀστικῶν κέντρων, συγκοινωνιῶν καὶ παντὸς εἶδους δημοσίου ἔργου.

Κατὰ τὸ δευτέρον ἡμισυ τοῦ 19ου αἰῶνος εἰσηλθὼν ὀλονὲν καὶ περισσότερα εὐρωπαϊκὰ κεφάλαια εἰς Αὐστραλίαν, τῶν ὁποίων τὰ $\frac{2}{3}$ ἦσαν βρεταννικὰ καὶ δὴ μεταξὺ 1860-1890. Οὕτως ἀνεπτύχθη τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία παραλλήλως μετὰ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν, ὥστε μέχρι κηρύξεως τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου ἡ Αὐστραλία νὰ ἀποκτήσῃ οἰκονομικὴν ἰσχύϊν. Τὸ 1930 τὰ ἐκ Λονδίνου

1. W. Woodruff: σελ. 136.

2. W. Woodruff: σελ. 139.

προερχόμενα κεφάλαια έσημείωσαν ρεκόρ, άνελθόντα από 3 δισ. εις 8 δισ. δολ-
λάρια, έξ ών τὰ $\frac{3}{4}$ άφεώρων εις δημόσια δάνεια. Ή έπελθοῦσα κρίσις όμως
προεκάλεσεν άνάσχεσιν εισροής κεφαλαίων εις Αύστραλίαν και δὴ ιδιωτικῶν
τοιούτων.

Μετά τόν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον και δὴ τὸ 1950 μόνον 2% είναι τὰ έκ τοῦ
έξωτερικοῦ προερχόμενα κεφάλαια και δὴ έκ δανείων τοῦ Δημοσίου πρὸς επέν-
δυσιν επί δημοσίων έργων. Έκ τῶν επενδύσεων δὲ τούτων τὰ 90% τῶν κεφαλαίων
τούτων προήρχοντο έξ Ἠνωμένου Βασιλείου, ένῶ τὰ υπόλοιπα ποσά εισέρρευσαν
έξ Ἑλβετίας (Ζυρίχης) (1). Ἀπό τοῦ 1950 και κατόπιν εμφανίζονται επί σκηνης
τῶν χρηματοδοτριῶν χωρῶν τῆς Αύστραλίας αἱ ΗΠΑ και ὁ Καναδάς (Μοντρεάλ),
ώς επίσης και ἡ Διεθνής Τράπεζα, ένῶ προκειμένου περι τῶν ΗΠΑ αἱ επενδύσεις
της κατά τὴν διερρεῦσασαν από τοῦ 1950 δεκαετίαν ηῡξήθησαν από 200 εις 600
έκατομ. δολλάρια. Γεγονὸς πάντως είναι ὅτι ἡ Αύστραλία από τοῦ 1960 αὐτοχρη-
ματοδοτεῖται συνεχῶς αναπτυσσομένη και μετέχουσα εις τὸ πολιτικὸν ζατρίκιον
τῆς Νοτιοανατολικῆς Ἀσίας.

* * *

Έκ τῆς ὅλης αὐτῆς μέχρι τοῦδε εκθέσεως άντελήφθημεν ὅποιαν βοήθειαν
έσχεν ὁ υπόλοιπος τῆς Εὐρώπης κόσμος έξ αὐτῆς, ως επίσης και τὸ μέγεθος
τῆς οικονομικῆς άφυπνίσεως τὴν ὅποιαν είχαν άλλοτε καθυστερημένοι περιοχαι
τῆς γῆς και λαοὶ έτι ζῶντες εις τὴν άγριότητα και βαρβαρότητα. Βεβαίως είναι
άληθές ὅτι και ἡ Εὐρώπη απέκόμισε ὀφέλη έξ αὐτῆς τῆς συμβολῆς της, δὲν πρέ-
πει όμως νὰ παραγνωρίσωμεν τὸ γεγονός ὅτι ἡ οικονομικῆ εἴσοδος τῶν Εὐρω-
παίων εις τὰ άλλα μέρη τοῦ κόσμου και ἡ μετανάστευσις των προσέδωσεν ὄθησιν
οικονομικῆν, θεσμικῆν και πολιτιστικῆν, καθὼς επίσης και ειδικεύσεως εργασίας
άπαραίτητου διὰ τὴν πρόδόν των. Ὅλαι αἱ προσπάθειαι όμως αὐται εξετασθεῖσαι
ἀπό μονοπλευροῦ πλευρῶς κατεκρίθησαν ως συνυφασμένοι με τὸν ἱμπεριαλισμόν.
Και μολονότι τοῦτο δὲν είναι ἀναληθές, βέβαιον είναι ὅτι ἡ Εὐρώπη συνέβαλεν
εις τὴν παγκόσμιον οικονομίαν, έτι δὲ με τὰς ιδέας της διὰ τὴν εθνικὴν και
κοινωνικὴν πρόδον τῶν εκτὸς αὐτῆς χωρῶν. Ἀπό δὲ τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέ-
μου και κατόπιν, ὀπότε κατεδικάσθη ὁ ἱμπεριαλισμὸς με τὸ σύμφωνον τοῦ Ἀτλαν-
τικοῦ, ιδρύθη ὁ ΟΗΕ, υἰοθετήθη τὸ σχέδιον Marshall, ἐδημιουργήθησαν διεθνεῖς
ὀργανισμοὶ χάριν τῶν καθυστερημένων και ὑποαναπτύκτων χωρῶν και μετεβλή-
θη ἡ διάρθρωσις εις τὸ παγκόσμιον καπιταλιστικὸν σύστημα πρὸς εξάλειψιν τῆς
άνισομετρίας του, παραλλήλως με τὴν εθνικὴν ἐλευθερίαν τῶν πρώην ἀποικιακῶν
ἢ εξηρημένων χωρῶν και ἡ Εὐρώπη ὑπὸ τὸ νέον τοῦτο κλίμα έσπευσε και πάλιν
νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας της.

Οὕτως, ἡ παρεχομένη σήμεραν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης χρηματοδότησις δὲν δύναται
νὰ τοποθετηθῆ εις τὰ πλαίσια τοῦ καπιταλιστικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ, οὔτε πολὺ
περισσότερον δύναται νὰ εκλειφθῆ ὡς τοιαύτη ἡ συμπαραστάσις τῆς Διεθνούς
Τραπεζῆς και άλλων Διεθνῶν Ὁργανισμῶν. Ἐτι δὲ αἱ εκτοξευθεῖσαι κατά τῶν

1. W. Woodruff : σελ. 140 - 141.

εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ τῶν ΗΠΑ κατηγορίαὶ ὅτι τὰ παρεχόμενα ὑπ' αὐτῶν δάνεια δίδονται ἔναντι ἀντιπαροχῆς τόκου καὶ μάλιστα ὑπὸ δυσβαστάκτους ὄρους δὲν εὐσταθοῦν, διότι ὡς ὁ καθηγητὴς Woodruff παρατηρεῖ μία τῶν κατηγορουσῶν δυνάμεων, ἡ μουσουλμανικὴ ΗΑΔ, ἐδάνεισε τοὺς Μαλι μετὰ τόκον καὶ ἡ ΕΣΣΔ ἐχορήγησε δάνεια ὑπὸ λίαν εὐνοϊκοὺς δι' αὐτὴν ὄρους εἰς διαφόρους χώρας, ἐνῶ ἡ Εὐρώπη καὶ αἱ ΗΠΑ παρεχώρησαν δάνεια ὑπὸ πολὺ περισσότερον καλυτέρους ὄρους (1), ἀνεξαρτήτως τῆς χειρονομίας τῶν ΗΠΑ διὰ τοῦ δώρου καὶ τῆς ἐν γένει συμπαραστάσεώς των εἰς λιμοκτονούσας περιοχὰς τῆς Γῆς.

Οὕτως αἱ ΗΠΑ, ἡ ἄλλοτε ἀποικία τῆς Εὐρώπης, προσέφερον μέχρι τοῦδε, μὴδὲ ἐξαιρουμένης καὶ τῆς ΕΣΣΔ, διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἄλλων χωρῶν συνολικὸν ποσὸν 125 καὶ πλέον δισεκατομμυρίων δολλαρίων. Ἄλλὰ ἡ ἰσχὺς αὕτη τῆς οἰκονομίας τῶν ΗΠΑ θὰ ἦτο ἀδύνατος ἄνευ τῆς προγενεστεράς συμβολῆς τῆς Εὐρώπης. Τὸ ἴδιον ἰσχύει καὶ διὰ τὴν Ρωσίαν, ἥτις ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματά της ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐχκριστιανίσθη καὶ ἀπέκτησε ἀλφάβητον. Οὕτως ἡ θρησκευτικὴ πίστις της καὶ ἡ γλῶσσα της, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ οἰκονομικαὶ γνώσεις της ὀφείλονται εἰς τοὺς Εὐρωπαίους. Καὶ ὅταν ἡ Ρωσία παράδερνε ἐντὸς τῆς ὀπισθοδρομήσεως, ἐπὶ Μεγάλου Πέτρου (1672-1725) ἐδέχθη νέαν ζωογόνον δύναμιν ἐκ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πνεύματος καὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς τεχνολογίας. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ ἐπὶ Αἰκατερίνης τῆς Μεγάλης (1762-1796), ὅτε καὶ πάλιν ἡ Ρωσία ἀνεζήτησε τὰ φῶτα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐπιτυχιῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν ἰδεῶν τῶν φυσιοκρατῶν. Ὅθεν, δὲν εἶναι ἀδικοιολόγητος ὁ σεβασμὸς τὸν ὁποῖον ἔχουν ΗΠΑ καὶ Ρωσία ἔναντι τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ οἱ δεσμοὶ οἱ ὅποιοι τὰς ἐνώνουν μετ' αὐτὴν. Διότι ἐὰν αἱ ΗΠΑ συνδέωνται μετὰ τὴν Εὐρώπην λόγῳ θρησκείας, γλώσσης καὶ ἱστορικῆς προελεύσεώς των καὶ ἡ Ρωσία ἐπίσης ἔχει δεσμούς, ὡς ἐλέχθη, μετὰ τὴν Εὐρώπην ἕνεκα τῆς θρησκείας της, τῆς ἐν Εὐρώπῃ γεννηθείσης παρηκμασμένης ἰδεολογίας της καὶ τῆς γεωγραφικῆς γεφύρας τῆς Οὐκρανίας, τῆς Ἀνατολικῆς Πολωνίας, τῶν Βαλτικῶν χωρῶν καὶ τῆς Βεσσαραβίας. Τὸ πρόβλημα ὅμως εἶναι ὅτι ἐνῶ αἱ ΗΠΑ ἀναπτύσσουν σήμερον οἰκονομικοὺς δεσμοὺς ἕνεκα τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἕνεκα πολιτικῶν λόγων μετὰ τὴν Εὐρώπην, ἡ ΕΣΣΔ ἀπομακρύνεται αὐτῆς λόγῳ τῆς ὑφισταμένης ἐν αὐτῇ ἀρνησιθρησκείας καὶ τῆς προσπαθείας πρὸς δημιουργίαν μονολιθικῆς μαρξιστικῆς κουλτούρας μὴ συναδούσης πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς βασικὰς πεποιθήσεις περὶ ἐλευθερίας καὶ νέας προϋποθέσεις ζωῆς.

Εἶναι δὲ τῷ ὄντι περίεργον πῶς ἡ σὺν τοῖς ἄλλοις μονόπλευρος μαρξιστικὴ κοσμοθεωρία γεννηθεῖσα εἰς τὸ πνευματικὸν ἐργαστήριον τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἐξακολουθεῖ νὰ διέπη τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν δομὴν τῆς σημερινῆς Ρωσίας, ἀνεξαρτήτως τῶν θεωρητικῶν συζητήσεων ἅς δύναται νὰ προκαλέσῃ ἡ ὀρθὴ ἢ μὴ ἐφαρμογὴ της ἢ ἐρμηνεία της ὑπὸ τῶν Ρώσων ἰθυόντων. Εἶναι περίεργον, ἐπαναλαμβάνω, πῶς ἐνῶ ἡ Εὐρώπη προοδεύει συνεχῶς, προσανατολιζομένη ὅλον ἐν πρὸς νέας ἀναζητήσεις, ἡ Ρωσία παραμένει στερεῶς προσδεμένη εἰς τὸ μαρξιστικὸν δόγμα.

Λέγεται ὅτι ἡ προσήλωσις τῆς Ρωσίας εἰς τὸν μαρξισμόν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅ,τι ἡ κοσμοθεωρία αὐτὴ εἶναι ἡ τοῦ προλεταριάτου καὶ συνεπῶς εἰς ἓν κράτος πρόλεταριακὸν θὰ ἦτο ἀκατανόητον νὰ ἐγκαταλειφθῆ ἡ ἰδεολογία τῆς τάξεως ἣτις κυριαρχεῖ εἰς αὐτό. Ἐρωτᾶται ὁμως ἐὰν συμφέρη εἰς τὴν Ρωσίαν νὰ ὁμιλῆ περὶ προλεταριάτου ὅταν ὁ πρῶν προλετάριος εἰς τὴν Εὐρώπην κατέστη μικροαστὸς καὶ τὸ εἰσόδημά του κυριαρχοῦν εἰσόδημα μιᾶς τάξεως ἀναγνωριζομένης ὡς βασικοῦ τμήματος τοῦ ἐργαζομένου Ἔθνους.

Ἐπίσης ἐρωτᾶται ἐὰν καὶ κατὰ πόσον ὁ μαρξισμὸς εἶναι ἡ μόνη κοσμοθεωρία ἣτις ἐξυπηρετεῖ τὴν ἐργατικὴν τάξιν, τὸ σύνολον τοῦ λαοῦ καὶ τὸν ἄνθρωπον ὡς ὑπερτάτην ἀξίαν τῆς ζωῆς. Ἐξ ἄλλου, πλὴν τοῦ Marx πρὸ καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν καὶ ἄλλοι στοχασταὶ εἰργάσθησαν πρὸς εὐημερίαν τῆς ἐργατικῆς τάξεως καὶ μόνον ἡ ἰδέα ὅτι αἱ ἀντιλήψεις τοῦ Marx εἶναι αἱ μόναι ἐπαναστατικαὶ περὶ συντριβῆς τοῦ καπιταλισμοῦ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτελέσῃ διαχωριστικὸν τῶν ὁρῶσημον ἐκ τῶν διανοητῶν τούτων. Ἐρωτᾶται ὁμως ἡ προλεταριακὴ ἐπανάστασις, ὡς τὴν ἐφαντάσθη ὁ Marx, δὲν ἀνήκει λόγῳ τῶν νέων δεδομένων εἰς τὸ παρελθόν; Καὶ ποία προλεταριακὴ ἐπανάστασις προέκυψεν ἀπὸ τῶν μαρξιστικῶν χρόνων, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὴ αὐτὴ ἡ ῥωσικὴ ἦτο ἐπανάστασις οὐσιαστικῶς τῆς ἀγροτικῆς τάξεως; Ἡ ἐμφανιζομένη, ἐξ ἄλλου, σημερινὴ ἐξάπλωσις τοῦ κομμουνισμοῦ ὀφείλεται εἰς πολιτικοστρατιωτικὰ γεγονότα. Μάλιστα δὲ τὰ γεγονότα ταῦτα ἐπὶ πλεον δύνανται ἐν τῇ ἐξακολουθήσει τῶν νὰ προκαλέσουν διεθνή σύρραξιν ἐκ τῆς ὁποίας φυσικὰ θὰ καταστραφῆ καὶ ἡ ἐργατικὴ τάξις. Ποία ὄθεν ἡ χρησιμότης τοῦ μαρξισμοῦ πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἀνθρώπου καὶ ἀνθρωπότητος;

Ἴδου λοιπὸν διὰ ποῖον λόγον ἡ Εὐρώπη ἀπομακρύνεται τῆς ΕΣΣΔ καὶ προσεγγίζει τὰς ΗΠΑ ἵνα συγκρατηθῆ εἰς τὰ σημερινὰ σύνορά της τὰ ὁποῖα περιώρισεν ἡ κομμουνιστικὴ στρατιωτικὴ ἐπέκτασις μόνον εἰς τὰς ἀκτὰς της. Ἐὰν ὁμως ἡ Ρωσία ἀνεγνώριζε τὴν σύγχρονον εἰς τὸν κόσμον μεταβολὴν καὶ ἐδέχετο ὅτι υἱοθέτησε τὸν μαρξισμόν διὰ μίαν ἱστορικὴν δι' αὐτὴν στιγμὴν καὶ ἐπανήρχετο εἰς τὰ βιώματα τῆς ἐθνικῆς της κουλτούρας, ἀποσύρουσα συγχρόνως τὰ στρατεύματα της ἐξ Εὐρώπης, πλὴν ἐξ ἐκείνων τῶν ἐδαφῶν ἅτινα τῆς ἀφηρέθησαν κατὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον, τότε καὶ αἱ ΗΠΑ θὰ ὑπεχρεοῦντο νὰ ἀποσύρουν τὰ στρατεύματά των ἐκ τῆς ἡπείρου μας, αἱ δὲ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης θὰ συνηνοῦντο μὲ τὸν φυσικὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν κορμῶν καὶ ἡ Ρωσία θὰ ἀπέκτα τὴν ἀπαραίτητον δι' αὐτὴν διέξοδον ἀνακουφίσεως ἀπὸ Δυσμᾶς. Συγχρόνως μέσῳ Εὐρώπης τόσον αἱ ΗΠΑ ὅσον καὶ ἡ Ρωσία θὰ ἀπέκτων γέφυραν συνεννοήσεως καὶ σύνδεσιν ἀναπτύξεως τῶν ὑλικῶν δυνάμεων καὶ τῆς κουλτούρας τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου. Ἡ προσήλωσις ὁμως εἰς τὸν μονολιθικὸν μαρξικὸν δογματισμὸν καὶ ἡ δι' αὐτοῦ προσπάθεια συντριβῆς τοῦ ἀντιπάλου μόνον ἓνα καταστροφικὸν πόλεμον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα δύναται νὰ προκαλέσῃ. Οὕτω, πρὸ τοῦ ἔναντι τῆς Ρωσίας φόβου ἀξάνει ἡ δυσπιστία καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν, αἵτινες προβαίνουν εἰς τὴν συσπείρωσίν των.

Ὅθεν, μόνον ἡ προσήλωσις εἰς τὴν ἰδέαν τῆς εἰρήνης καὶ ἡ χάριν αὐτῆς ἐγκατάλειψις δογματικῶν θέσεων δύναται νὰ συνδέσῃ τὸν διηρημένον σήμερον

κόσμον, χάριν τῆς Παγκοσμιότητος. Καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν ΗΠΑ, καὶ Ρωσία συνδεόμεναι διὰ τῆς Εὐρώπης δύνανται μετ' αὐτῆς νὰ ἀντιμετωπίσουν καὶ τὰ ἐξῆς δι' ὅλον τὸν κόσμον βασικὰ προβλήματα : α) Τὴν ἐπέκτασιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, β) τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ πληθυσμιακοῦ προβλήματος, γ) τὴν μελέτην τοῦ προβλήματος τῆς ἀναπτύξεως δι' ἐξοικονομήσεως τῶν πόρων τῆς Γῆς, δ) τὴν διάσωσιν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ε) τὴν ρύθμισιν τοῦ νομισματικοῦ προβλήματος, στ) τὴν συνεργασίαν εἰς τὸ διάστημα, ζ) τὸν ἀφοπλισμόν, η) τὴν δημιουργίαν μιᾶς κεντρικῆς πολιτικῆς οικονομικῆς καὶ τεχνικῆς ἀρχῆς, θ) τὴν ἐλευθέραν μετακίνησιν καὶ ἐγκατάστασιν τῶν ἀτόμων, ι) τὴν υἰοθέτησιν τοῦ συστήματος τῆς τρίτης ὁδοῦ τῆς μὴ δογματικῆς ὀρθολογικῆς οικονομίας, συγκεραζούσης τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀτομισμοῦ καὶ κοινωνισμοῦ.

Μέχρις οὗτος ὅμως πραγματοποιηθῶν αἱ λύσεις αὗται ἢ Εὐρώπη θὰ πρέπει νὰ κινηθῆ ἵνα ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀποκτήσῃ τὴν πολιτικὴν ἐνότητά της, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ συνδέσῃ τὴν οικονομικὴν της Κοινότητα μὲ τὰς ΗΠΑ καὶ τὸν Καναδᾶν ὡς πρῶτον βῆμα τῶν εὐρέων προσανατολισμῶν της.

* * *

Ἡ Εὐρώπη συνέβαλεν ἐπίσης εἰς τὴν οικονομικὴν πρόοδον τοῦ κόσμου μὲ τὴν πρώτην βιομηχανικὴν ἐπανάστασιν της (1540-1640)⁽¹⁾ καὶ εἶτα μὲ τὴν δευτέραν (1760-1830)⁽²⁾ καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς της προόδους.

1. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1621 ἔχομεν τὸ περί μηχανῶν καὶ μηχανολογικῶν προόδων ἐνδιαφέρον βιβλίον τοῦ ἐκ Παδοῦσης Vittorio Zonga ὑπὸ τίτλον «Nuovo Teatro di Machine e di Edifici» (Λ.Θ. Χουμανίδη: Μαθήματα Ἱστορίας Οἰκονομικοῦ Βίου, Ἀθήναι 1971, τεῦχος, Δ' σελ. 433). Ἐπίσης περὶ τῆς πρώτης βιομηχανικῆς ἐπανάστασεως εἰς E.M. Carus - Wilson: An Industrial Revolution of the Thirteenth century καὶ J. Neff: The progress of Technology and the Growth of Large Scale Industry in Great Britain 1540 - 1640 ἀμφότερα δημοσιευθέντα εἰς «Essays in Economic History» (E.M. Carus-Wilson) London 1961, Vol. I, σελ. 40 κ.ἐπ., 88 κ.ἐπ. Ἐπίσης καὶ εἰς J.Neff: La Riforma Protestante e l' origine della civiltà industriale εἰς «Economia e Storia» (A. Fanfani) 1955 No 2 — A. Fanfani: Recenti opioni sulle origine dell' Economia Moderna εἰς «Economia e Storia» 1955 No 3. C.C. Coleman: Tehnology and Economic History 1500 - 1700 εἰς «Economic History Review» XI, 1959 σελ. 506 - 514.

2. Ὁ Fanfani καλεῖ τὴν δευτέραν βιομηχανικὴν ἐπανάστασιν «παραγωγικὴν ἐπανάστασιν» (A. Fanfani: Storia Economica, Torino 1970 Vol II σελ. 9). Ὁ W.W. Rostow ὑποστηρίζει ὅτι ἡ βιομηχανικὴ ἐπανάστασις ἐπραγματοποιήθη εἰς Ἀγγλίαν μεταξὺ 1783 - 1812, εἰς Γαλλίαν 1830 - 1860, εἰς Βέλγιον 1833 - 1860, Γερμανίαν 1850 - 1873, Σουηδίαν 1869 - 1891. Εἰς ΗΠΑ ἡ βιομηχανικὴ ἐπανάστασις ἐγένετο μεταξὺ 1843 - 1860, εἰς Ἰαπωνίαν μεταξὺ 1878 - 1910 καὶ εἰς Ρωσίαν μεταξὺ 1890 - 1914 (W.W. Rostow: The stages of Economic Growth, Cambridge Mass. 1960, σελ. 37 ἐπ.). Περὶ τῆς δευτέρας βιομηχανικῆς ἐπανάστασεως εἰς P. Mantoux: La Revolution Industrielle au XVIII Siècle, Paris 1906. W. Cunningham: The Growth of English Industry and Commerce in modern Times, Cambridge 1903, Vol. I - II. H. S'è: La vie économique de la France sous la monarchie censitaire, 1815 - 1848, Paris 1927. J. H. Clapham: An Economic History of Modern Britain, Cambridge 1930. J.L. Hammond: The Rise of Modern Industry, London 1927. E. Lipson: An Introduction to the Economic History of England, London 1926 - 1931. Vol. I - III. T.S. Ashton: The Industrial Revolution 1760-1830, London 1943. A. Toynbee: Lectures on the Industrial Revolution in England, London 1947. A.P. Usher: An Introduction to the Industrial History of England, Cambridge Mass. 1949. C. Barbagallo: Le Origine della Grande Industria Contemporanea.

Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα νέαι μηχαναὶ εἰς τὴν γεωργίαν, νέα χημικὰ λιπάσματα, καὶ νέοι τρόποι καλλιέργειας μετεμόρφωσαν τὴν ἀνθρωπότητα. Οὕτως ἔχομεν τὸν μηχανικὸν σκαπτήρα τοῦ Jethro Tull, τὴν συμβολὴν τοῦ Robert Backwell εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τοῦ Loke εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, τὸ ἴδιον καὶ τῶν Coke καὶ Bligh, τὴν μέθοδον τοῦ ὁποίου ἐβελτίωσε κατόπιν ὁ Smith τοῦ Denston. Νέαι χημικαὶ μέθοδοι ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ Von Leibing (1840), τὸ ἄροτρον σιδηρᾶς κατασκευῆς ὑπὸ τοῦ John Brand Lawford (Essex) (1771). Ἐνῶ ἡ ἀλωνιστικὴ μηχανὴ τοῦ MacCormick κατασκευασθεῖσα τὸ 1831 ἔσχε μεγίστην ἐπιτυχίαν εἰς τὴν Διεθνή Ἐκθεσιν τοῦ Λονδίνου (1851) (1).

Ὁ ὑδρόμυλος διὰ τὴν ἀλευροποίησιν τοῦ σίτου συναντᾶται τὸ πρῶτον τὸ 310 μ.Χ. εἰς Ἄρλην (Νότιον Γαλλίαν), μετὰ δὲ τέσσαρας αἰῶνας εἰς Μεγάλην Βρετανίαν, τὸν 12ον αἰῶνα εἰς Σκανδιναυίαν καὶ περὶ τὸ 1200 εἰς Ἰσλανδίαν (2).

Ἀπὸ τοῦ 1558 ἔχομεν τὴν καλτισομηχανὴν τοῦ William Lee καὶ τὸ 1733 εἰς τὴν ὑφαντουργίαν ἐμφανίζεται ἡ πετῶσα σαῖτα τοῦ John Kay, τὸ 1732 ἐφευρίσκειται ἡ μηχανὴ φιναρίσματος τῶν Wyatt καὶ Lewis Paul, ὡς ἐπίσης ἡ κλωστομηχανὴ τοῦ Richard Arkwright, ἐνῶ ὁ Samuel Crompton τὴν τελειοποιεῖ καὶ τὴν συνδυάζει μὲ τὰς μηχανὰς τῶν Hardgreaves καὶ Edward Cartwright, αἵτινες ἐβελτιώθησαν ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Γάλλου Jaquard.

Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἐπίσης ἔχομεν τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Michael Faraday ὁ ὁποῖος ἐπρομήθευσε εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὰς δυνατότητας πρὸς χρῆσιν τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. Ἡ πρώτη πηγὴ ὅμως ἐνεργείας διὰ τὴν βιομηχανίαν ἦτο ὁ ξυλάνθραξ καὶ κατόπιν ὁ ἄνθραξ, ἐνῶ αἱ πρῶται προσπάθειαι εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ἐγένοντο ἀπὸ τὸν Λόρδον Dudlay, ὁ ὁποῖος ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν του εἰς τὰς ἔρευνας του. Αἱ προσπάθειαι αὗται τοῦ Dudlay συνεχίσθησαν ὑπὸ τοῦ Abraham Darby ὁ ὁποῖος πρῶτος ἐχρησιμοποίησε τὸ κῶκ.

Ἐνταῦθα δέον ὅπως ἀναφερθῶμεν καὶ εἰς ἑτέραν πηγὴν ἐνεργείας, τὸ πετρέλαιον, τὸ ὁποῖον παρήγαγε πρῶτος τὸ 1838 εἰς τὴν Γαλλίαν ὁ F. Selligie διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ δέκα ἔτη ἀργότερον ὁ James Young εἰς Derbyshire καὶ εἴτα κράτη ὡς ἡ Ρουμανία (1857), Ἰταλία (1860), ΗΠΑ (1859), Καναδᾶς (1862) καὶ Ρωσία (1863) νὰ προβοῦν εἰς τὴν παραγωγὴν του.

Ἡ σιδηροβιομηχανία ἐπίσης ἐνεθαρρύνθη ὑπὸ τοῦ βιομηχάνου John Wilkinson (1775), ἐνῶ ὁ Henry Maudslay (1797) ἐχρησιμοποίησε τὸν ἀτμὸν, ἀλλὰ ἡ τιμὴ τῆς χρησιμοποιήσεως τούτου εἰς τὴν βιομηχανίαν ἀνήκει εἰς τὸν James Watt (1769) καὶ τοὺς συνεργάτας του Roebuck καὶ Boulton. Ὁ Josiah Tucher (1752) συνέβαλεν ἐπίσης εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν μηχανῶν, ἐνῶ οἱ χημικοὶ Young, Priestley καὶ Sibeclε προώθησαν τὴν ἐπιστήμην των. Τὸ 1801 ὁ Trevitchik πα-

Torino, 1951. H.J. Habakkuk: American and British Technology in the 19th Century, Cambridge 1962. H. Heaton: Economic History of Europe, London 1963. A. Birnie. Economic History of Europe (1760 - 1939), London, 1964. Α.Θ. Χουμανίδης: ἔνθ. ἀν. Τεῦχος Δ'.

1. H. Shlicher Van Bath: Le développement de la productivité des travaux agricoles εἰς «A. A. G. Bijdragen» No 14, Wageningen 1967, σελ. 73.

2. H. Slicher Van Bath: Ἀδτόθι.

ρουσίασε μίαν μηχανήν σύρουσαν μικρά βαγόνια και τὸ 1825 ὁ Stephenson ἐφήρμοσε τὴν μέθοδον τῶν βαγονίων τούτων διὰ τὴν μεταφορὰν ἄνθρακος. Ἐκτοτε ὁ σιδηρόδρομος ἐξειλίχθη και διεδόθη ἀνὰ τὸν κόσμον.

Τὰ ὀμματουάγια εἶναι ἐφευρέσεις τοῦ 13ου αἰῶνος καθὼς ἐπίσης και τὸ μηχανικὸν ὠρολόγιον (1).

Τὸ 1610 ἐτελειοποιήθη τὸ τηλεσκόπιον και τὸ 1731 ὁ ἐξᾶς ἀντικατέστησε τὸν ἀστρολάβον, ἐνῶ ἐν ἔτος βραδύτερον ἐφευρέθη τὸ χρονόμετρον.

Τὸ 1816 τὰ εἰς τοὺς βρεταννικοὺς λιμένας πλοῖα ἦσαν χωρητικότητος 125 τόννων και τὸ 1830 τὰ 6% τῶν γαλλικῶν πλοίων εἶχον ἐκτόπισμα 200 τόννων ἀργότερον τὰ πλοῖα ηὔξήθησαν εἰς χωρητικότητα, ἡ δὲ Ἀμερικὴ ἐξέμαθε τὴν ναυπηγικὴν ἐξ Ἀγγλίας διὰ νὰ καθελκύνονται ἐκ τῶν ναυπηγείων τῆς καλύτερα πλοῖα. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀνεξήγητον τὸ γεγονὸς διατὶ ὁ Foulton ἐν Ἀμερικῇ τὸ 1807 ἐφευρε τὸ ἀτμόπλοιον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὸ 1850 ἐξετόπισε τὸ ἱστιοφόρον(2). Ἐπίσης δέον ὅπως ἀναφερθῶμεν εἰς τὸν Ἀγγλον Smith και τὸν Σουηδὸν Ericson, οἵτινες ἐφευρον τὴν ἔλικα (1839) διὰ τὴν ὁποῖαν εἰργάσθησαν τὸ πρῶτον οἱ Delisle (1823) και Sauvage (1832) (3).

Ἐνταῦθα δέον ὅπως ἀναφέρωμεν και τὴν συμβολὴν τῶν Εὐρωπαίων διὰ τὴν διάνοξιν διωρύγων, ἡ μία τῶν ὁποίων, ἡ τοῦ Σουέξ, γενομένη τὸ 1869 ὑπὸ τοῦ Γάλλου Ferdinand de Lesseps συνέτησε τὴν ἀπόστασιν Λονδίνου - Σιγκαπούρης κατὰ τὸ $\frac{1}{3}$, τὰ δὲ κόμιστρα κατέστησαν οὕτως εὐθηνότερα. Ἡ ἕτερα διωρυξὴ ἡ τοῦ Παναμᾶ, εἰς Νέαν Ἡπειρον, ἥτις διανοίγει τὸ 1914 ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν, εἶχεν ὡς πρωτοπόρους τῆς προσπαθείας τοὺς Γάλλους ἐργασθέντας τὸ 1880 και τὸ 1914, ὡς συνεργάτας δὲ τοὺς Εὐρωπαίους Patrick Manson, Charles Laveran, Ronald Ross και Giovanni Grassi. Μὲ τὴν διάνοξιν τοῦ πορθμοῦ τοῦ Παναμᾶ ἐπετεύχθη ἡ ἔνωσις τῶν δύο ὠκεανῶν και ἐπεβραχύνη ἡ ἀπόστασις μεταξὺ Λίβερπουλ και Ἀγίου Φραγκίσκου κατὰ τὰ $\frac{2}{5}$, ἐνῶ μεταξὺ Νέας Ὑόρκης και Ἀγίου Φραγκίσκου κατὰ τὰ $\frac{3}{5}$.

Εἰς τὰς ἐπικοινωνίας και δὴ εἰς τὰ Ταχυδρομεῖα ἡ συμβολὴ τῆς Εὐρώπης ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐν ἔτει 1837 ὑπὸ τοῦ Rowland Hill ἐπίτευξιν δυνατότητος καθορισμοῦ τῶν δαπανῶν ταχυδρομικῆς ἀποστολῆς και τὸ 1846 εἰς Βρεταννίαν ἐγκατεστάθη ὁ πρῶτος τηλεγράφος.

Τὸ ραδιόφωνον ἐπίσης εἶναι εὐρωπαϊκὴ ἐφεύρεσις τοῦ Ἰταλοῦ Marconi, ἐξ ἐφαρμογῆς τῶν ραδιοκυμάτων τοῦ Γερμανοῦ Hertz.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν κατάκτησιν τοῦ ἀέρος μέχρι τοῦ ἀεροπλάνου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐφευρέσεις τῶν Ἀμερικανῶν Orville Wright και Kitty Hawk, τὸ πρῶτον βῆμα διὰ τοῦ ἀεροστάτου ἐγένετο ἀπὸ τὸν Πορτογάλον ἱερέα Bartolomeo de Gusmao, τοὺς Ἀγγλους G. Caley, W. S. Henson, J. Steinfellow και H. Maxim καθὼς και τοὺς Γάλλους Montgolfiers.

Ἐπίσης εἰς Βόρειον Ἀφρικὴν, ἀπὸ τοῦ 1860 διανοίχθησαν σιδηροδρομικαὶ

1. Λ. Θ. Χουμανίδη : Μαθήματα Ἱστορίας Οἰκονομικοῦ Βίου, σελ. 286.

2. H. Heaton : Economic History of Europe, σελ. 536 κ.ἐπ.

3. A. Fanfani : Vol. II, σελ. 251.

γραμμαὶ ὑπὸ τῶν Γάλλων καθὼς ἐπίσης εἰς Καναδᾶν, τὸ ἴδιον δὲ εἰς Βόρειον Ἀφρικὴν, Ἀκτὴν Ἐλεφαντόδοντος, Γκάναν, Τογκολάνδην, Δαχομένην, Νιγηρίαν, Μομβάζην, Κένυα, Ταγκανίκα, Οὐγκάντα, Σενεγάλην, Σιέρρα Λεόνε, Κόγκο, Ν. Ἀφρικὴν. Ἐπίσης εἰς Βούρμαν, Μαλαισίαν, Ἰνδοκίναν, Ἰνδονησίαν καὶ Κίναν. Οὕτω διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τὸν ὁποῖον εἰσήγαγεν ἡ Εὐρώπη εἰς ὅλας αὐτάς τὰς περιοχὰς συνετέλεσεν εἰς τὴν δραστηριοποίησίν των καὶ οἰκονομικὴν πρόοδόν των. Τὰ μεταφορικὰ ἐξοδα ἐξέπεσαν καὶ ὁ ὄγκος τῶν μεταφερομένων ἀγαθῶν ἠξήθη, ἐνῶ ἐδόθη δυνατότης συντηρήσεως εἰδῶν διατροφῆς καὶ ἄλλων ἀγαθῶν, ἐκτὸς τῆς ὑπηρεσίας τῆς μεταφορᾶς προσώπων καὶ φαρμάκων ἢ ἄλλων εἰδῶν διὰ τὴν υἰεῖαν μαστιζομένων ἀπὸ τὰς ἐπιδημίας πληθυσμῶν.

Ἡ μεγάλη ἐξέλιξις τοῦ ἀεροπλάνου συναγωνίζεται σήμερον τὸν σιδηρόδρομον καὶ τὸ πλοῖον ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τομέα αὐτὸν πρῶται αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἀεροπορικαὶ ἐταιρεῖαι ἐξηπλώθησαν ἀνά τὸν κόσμον, ἐνῶ ὁ ἐμπορικὸς της στόλος περιλαμβάνει σήμερον τὰ 55% τοῦ παγκοσμίου ἐκτοπίσματος πλοίων.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι σκαπανεῖς εἰργάσθησαν καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρὸς ἐφευρεσίν τοῦ αὐτοκινήτου διὰ νὰ τὸ παράγουν καὶ δὴ κατὰ μᾶζας καὶ θαυμαστὸν εἰς πολυτέλειαν οἱ Ἀμερικανοί. Τὸ εὐρωπαϊκὸν ὅμως αὐτοκίνητον σήμερον παρὰ τὸν ἀνταγωνισμὸν καὶ τῆς Ἰαπωνίας διεισδύει παντοῦ.

* * *

Αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἀνακαλύψεις ὅμως δὲν παρέμειναν κτῆμα τῆς Εὐρώπης. Νεαὶ μέθοδοι καλλιέργειας καὶ νέα φυτὰ καὶ μέσα καλλιέργειας εἰσήχθησαν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἀπὸ χώρας εἰς χώραν καὶ ἀπὸ ἡπείρου εἰς ἡπειρον διὰ νὰ τελειοποιηθοῦν ὅλαι αὐταὶ αἱ προσπάθειαι, μέθοδοι καὶ μέσα ἢ νὰ ἐφευρευθοῦν νέα τοιαῦτα ἐν τῇ ἀφυπνίσει τῆς ἐφευρετικότητος καὶ τῆς προόδου τῆς τεχνολογίας καὶ τῆς οἰκονομίας εἰς αὐτάς τὰς χώρας.

Οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπίσης εἰσήγαγον τὸν καφέ εἰς Κεϋλάνην, τὸ τέιον καὶ τὴν ἰούτην εἰς Ἰνδίαν, τὸ ἐλαστικὸν κόμι εἰς Μαλαισίαν, τὴν ζάχαριν εἰς Κουηναλάνδην, τὸ κακάο εἰς Βόρειον Νέαν Βρεταννίαν καὶ μόλις πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν ἔγιναν μεταφυτεῦσις βάμβακος εἰς Ζαμαϊκαν, ὀρύζης εἰς Βρεταννικὴν Γουιάναν, τροπικῶν ὀπῶρων, ὀρύζης καὶ ζακχαροκαλάμου εἰς Βόρειον Αὐστραλίαν. Προσέτι εἰσήχθη καὶ ἡ κτηνιατρικὴ καὶ μέθοδοι ἀντιμετωπίσεως διαφόρων ἀσθενειῶν καὶ ἐπιδημιῶν ἀφορωσῶν εἰς φυτὰ καὶ ζῶα.

Μηχαναὶ μετάξις εἰσήχθησαν εἰς Κίναν καὶ Ἰαπωνίαν, ἰδρῦθησαν βιομηχανίαι βαμβακερῶν ὑφασμάτων εἰς Ἰνδίαν, διηνοίχθησαν φρέατα πετρελαίου εἰς χώρας τὰς ὁποίας ἐκάλυπτεν ἡ ἔρημος, ἐνῶ εἰς Κογκό, Κατάγκαν καὶ Ροδεσίαν μεταξὺ 1910 - 1911 ἐγένετο ἀπὸ μέρους Βρεταννῶν καὶ Βέλγων τεχνικῶν ἢ ἐκμετάλλευσις τῶν ἀποθεμάτων χαλκοῦ. Παραλλήλως ἀνεδείχθησαν ὑπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν πρωτοβουλίαν αἱ ἐπιχειρήσεις ἀργύρου, κασσιτέρου, μολύβδου, γραφίτου καὶ ἄλλων ὀρυκτῶν.

Διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν διαφόρων κοιτασμάτων ὀρυκτῶν, τὴν διακίνησιν γενικῶς ἀγαθῶν καὶ ἀνθρώπων θετικῶς συνέβαλλεν ὁ σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος τὸ 1917 ἦνωσε τὰς δυτικὰς περιοχὰς τῆς Αὐστραλίας μὲ τὰς νοτίους τοιαύτας. Τὸ

1860 ὁ σιδηρόδρομος ἐνίσχυσε τὰς συγκοινωνίας τῆς Νέας Ζηλανδίας. Ἐπίσης ὁ σιδηρόδρομος ἐμφανίζεται εἰς τὰς Λατινικὰς χώρας τῆς Ἀμερικῆς, Χιλῆν, Χονδούρας, Μεξικόν, Ἐκουαντόρ, Παναμᾶν, Παραγουάνην, Βενεζουέλαν, Ἀργεντινὴν, Βραζιλίαν, Περού, Κούβαν, διὰ τὰ ἀξιοποιηθῆν τὰ ἀποθέματα ὀρυκτῶν τοῦ Μεξικοῦ, Περού, Βολιβίας, Κολομβίας, Χιλῆς, Βραζιλίας, Βενεζουέλας, Ἐκουαντόρ καὶ Χονδούρας καὶ τὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἀγροτικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἀργεντινῆς καὶ τῆς Βραζιλίας.

Θὰ ἡδυνάμεθα τὰ ἀναφερθῶμεν καὶ εἰς πλείστας ἄλλας ἐφευρέσεις ὡς ἡ ἀποδιομένη εἰς τοὺς Κινέζους (13ος αἰὼν) τυπογραφία, ἧς ἐὰν ὄχι τῶν κινητῶν στοιχείων ἀλλὰ πάντως τῶν πολλαπλῶν τυπώσεων, ἐφευρέτης ὑπῆρξεν ὁ Johann Gutenberg (15ος αἰὼν) καὶ εἰς ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα τῶν Εὐρωπαϊῶν διὰ τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τοῦ κόσμου. Ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τὸν καθ' αὐτὸ χρόνον τῆς Οἰκονομίας ἢ ὀργάνωσις τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἡ τεχνικὴ τῶν συναλλαγῶν ὑπὸ τῶν Bardi, Frescobardi, Taverna, Galeazo, Osnago, Datini, Panigarola, Medici, Fugger, Imhof, Welser κ.ἄ. ἀφορᾷ ἐπίσης εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰς ἣν ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἔχομεν τὰς Τραπεζὰς (1), καὶ τὴν Λογιστικὴν, (2) ἧτις ἀνεπτύχθη πλήρως τὸ 1303 (3) καὶ ἐν τῇ ἐξελιξεί τῆς συστηματοποιήθη ὑπὸ τῶν Catrugli, Ariosto, Buonarotti, Piccolomini, Cellini, Michelangelo καὶ ὑπὲρ πάντων ὑπὸ τοῦ Lucca Paccioli, ὡς ἐπίσης καὶ ὑπὸ τῶν Antonio Tagliente, Domenico Manzoni καὶ Angelo Pietra (4).

* * *

Ἐπίσης αἱ πρῶται ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων παρατηρήσεις ὀφείλονται εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας, διὰ τὰ ἀκολουθήσουν οἱ ῥωμαῖοι μὲ τὰς ὑποδείξεις τῶν ἐπὶ τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας καὶ εἶτα κατὰ τὸν Μεσαίωνα μὲ τὰς οἰκονομικὰς ἰδέας τῶν σχολαστικῶν (5).

Τούτους δὲ διεδέχθησαν κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν καὶ μέχρι τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰῶνος οἱ ἐμποροκράται συγγραφεῖς (6).

Ἡ ἰδρυσις τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης ὀφείλεται εἰς τὸν Γάλλον Francois Quesnay ὁ ὁποῖος μετὰ τῶν ὀπαδῶν του ἱδρυσεν καὶ τὴν πρώτην οἰκονομικὴν Σχο-

1. G. Prunai : Carte mercantili dei Piccolomini nel diplomatico fiorentino εἰς «Studi in Onore di Amintore Fanfani», Milano, 1962, vol. II. J. Schaneider : Les marchants Siennois et la Lorraine au XII siècle εἰς «Studi in Onore di Armando Saporì», Milano, 1957, vol. I. F. Melis Aspetti della Vita Economica Medievale, Siena, 1962. M. Mollat, D. Johansen, M. Postan, A. Saporì, Ch. Verlinden : L'Economie Européenne des deux derniers siècles du Moyen Age, Firenze, 1955.

2. F. Melis : Storia della Ragioneria, Bologna, 1950. J.H. Vloemminek : Histoire et Doctrines de la Comptabilité, Paris, 1956. Α.Θ. Χουμανίδη : Ἡ καταγωγὴ τῆς Λογιστικῆς καὶ τῆς Διπλογραφίας εἰς «Λογιστής». Ἀθήναι, 1968.

3. W. Sombart : Der Bürger, Berlin, 1938, γαλ. μετ. Le Bourgeois, ed. Payot, σελ. 125. Ἐπίσης ἡ πρώτη μηχανὴ λογαριασμῶν ἐνεφανίσθη τὸ 1615 (W. Sombart : σελ. 124).

4. F. Melis : Storia della Ragioneria, Bologna, 1950, Parte III.

5. Α.Θ. Χουμανίδη : Ἱστορία Οἰκονομικῶν Θεωριῶν, Ἀθήναι, 1967, Κεφ. I, II.

6. Α.Θ. Χουμανίδη : Αἱ Κοινωνικαὶ καὶ Μεθοδολογικαὶ βάσεις τῶν Οἰκονομικῶν Δογμάτων ἐν τῇ ἐξελιξεί αὐτῶν, Ἀθήναι 1965 καὶ Ἱστορία Οἰκονομικῶν Θεωριῶν, σελ. 30 κ.ἐπ.

λήν, τὴν τῶν Φυσιοκρατῶν. Τὸ βιομηχανικὸν σύστημα καὶ τὰ μετ' αὐτοῦ συνδεόμενα οἰκονομικὰ φαινόμενα ἀφοροῦν εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ ἄγγλου Adam Smith ἀρχηγοῦ τῆς κλασσικῆς σχολῆς, ἡ δὲ θεωρητικὴ οἰκονομικὴ ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ ὀπαδοῦ του David Ricardo. Ὁ νέος χριστιανισμὸς ἐν τῷ βιομηχανικῷ συστήματι διεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Γάλλου Saint Simon καὶ ὁ κοινωνικὸς φιλελευθερισμὸς ὑπὸ τοῦ σμιθειακοῦ John Stuart Mill, ἐνῶ ἔτι ριζοσπαστικὰς ἀπόψεις διετύπωσεν ὁ Γαλλοελβετὸς Sismonde de Sismondi.

Ὁ σοσιαλισμὸς, ὡς ἰδέα δικαιοσύνης διευτώθη βασικῶς ὑπὸ τῶν συνεταιριστῶν Robert Owen, Charles Fourier καὶ Louis Blanc, ὁ μικροαστικὸς σοσιαλισμὸς - ἀναρχισμὸς ὑπὸ τοῦ Joseph Proudhon καὶ ὁ «ἐπιστημονικὸς σοσιαλισμὸς» ὑπὸ τῶν Marx - Engels, ἐνῶ αἱ νεώτεροι χριστιανικαὶ κοινωνικαὶ ἀντιλήψεις ἀνεπήδησαν εἰς τὸν χῶρον τῆς οἰκονομίας πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἄκρων ἀπόψεων τῶν φιλελευθέρων καὶ τῶν μαρξιστῶν. Ἐτέρα προσπάθεια πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἄκρων ἀντιλήψεων καὶ συγκερασμοῦ τῶν ἀρχῶν ἀτομισμοῦ καὶ κοινωνισμοῦ ἐγένετο ὑπὸ τῆς Ἱστορικῆς Σχολῆς (Roscher, Knies, Hildebrand), τῆς ὁποίας σκαπανεὺς ὑπῆρξεν ὁ διατυπώσας τὸ σύστημα τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας μέσφ τοῦ προστατευτισμοῦ κατὰ τὰ πρῶτα στάδια ταύτης, Friedrich von List. Ἐνῶ οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν νεωτέραν γενεάν ταύτης ἐστράφησαν εἰς τὸν ἀπὸ καθέδρας σοσιαλισμὸν (G. Schmoller) καὶ τὸν κρατικὸν σοσιαλισμὸν (A. Wagner).

Ἡ ψυχολογικὴ ἄποψις εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ οἰκονομικοῦ φαινομένου διευτώθη ὑπὸ τῆς Σχολῆς τῆς Βιέννης (Carl Menger, Böhm Bawerk, Friedrich von Wieser), ὅποτε καὶ ἀρχίζει ἡ περίοδος τῶν ὀριακῶν οἰκονομικῶν με πρώτην βασικὴν συμβολὴν ἐκτὸς τοῦ Menger καὶ με ἐκείνην τοῦ ἄγγλου Stanley Jevons καὶ τοῦ Γάλλου Léon Walras, οἵτινες μετὰ τοῦ Vilfredo Pareto ἴδρυσαν τὴν Μαθηματικὴν Σχολήν.

Ὁ συνδυασμὸς τῶν σχολῶν τῆς Ψυχολογικῆς Σχολῆς ἢ Ὑποκειμενικῆς Σχολῆς ἢ Σχολῆς τῆς Βιέννης καὶ τῆς Μαθηματικῆς Σχολῆς ἢ τῆς Λωζάνης ἢ Σχολῆς τῆς Οἰκονομικῆς Ἱσορροπίας ἐπετεύχθη διὰ τῆς Νεοκλασσικῆς Σχολῆς με ἡγέτην τὸν ἄγγλον Alfred Marshall, ἐνῶ εἰς τὴν Σχολήν ταύτην ἀντέταξε τὰς ἀπόψεις του ὁ John Maynard Keynes διὰ νὰ προκαλέσῃ ἐπανάστασιν εἰς τὴν σύγχρονον ἀκαδημαϊκὴν σκέψιν. Πλὴν τῶν συγγραφέων τούτων καὶ οἱ Joseph Schumpeter, J. R. Hicks κ. ἄ. ἐξήτασαν ἀπὸ νέας σκοπιᾶς τὴν οἰκονομικὴν ἰσορροπίαν, ἡ δὲ Σχολὴ τοῦ Cambridge συνεχίζοντας τὴν παράδοσιν τοῦ ἰδρυτοῦ της Alfred Marshall ἐπὶ τὸ ριζοσπαστικώτερον ἐστράφη διὰ τῶν J. Hobson καὶ A. C. Pigou εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς εὐημερίας. Κορυφαῖοι δὲ οἰκονομολόγοι, ὡς ὁ Schumpeter, ἀπεδήμησαν εἰς ΗΠΑ διὰ νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐκεῖ καὶ νὰ μεταφέρουν τὰ φῶτα τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης.

*
*
*

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν. Ἐν τούτοις, παρ' ὅλον ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπέτυχον νὰ μεταδώσουν τὸν πλοῦτον τῶν γνώσεών των, καὶ τὰς προόδους τῆς τεχνολογίας των καὶ τῆς οἰκονομικῆς των δραστηριότητος καὶ σκέψεώς των διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὑπολοίπου κόσμου, εἰς

τάς μεταξύ των σχέσεις διεβίουν υπό συνεχείς διενέξεις, αΐτινες δξυνόμεναι κατέληγον εἰς καταστροφικούς πολέμους. Ἡ Εὐρώπη ἐπὶ αἰῶνας παρέμεινε πεδῖον πολέμων, οἷτινες κατὰ τὸν 20ον αἰῶνα κατέστησαν παγκόσμιοι. Καὶ σήμερον ἡ Εὐρώπη ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι διηρημένη οὐχὶ μόνον διότι ὄρισμένοι εὐρωπαϊκαὶ χῶραι δὲν εἰσῆλθον εἰσέτι εἰς τὴν Κοινὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἀγοράν, ἀλλὰ καὶ διότι ἕτεροι εὐρωπαϊκαὶ χῶραι εὐρίσκονται ἐκτὸς αὐτῆς ἕνεκα τῆς κομμουνιστικῆς ἐπεκτάσεως.

Ἡ Εὐρώπη δὲν ἀφορᾷ μόνον εἰς τοὺς Εὐρωπαίους καὶ τὴν μεταξύ των εἰρήνην καὶ προσπάθειαν διὰ πρόοδον, ἀλλὰ ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ τὴν ἐλπίδα ὄλων τῶν λοιπῶν χωρῶν τοῦ κόσμου αἷτινες ἀναζητοῦν εἰς αὐτὴν τὴν γέφυραν πρὸς ἐπίτευξιν τῆς παγκοσμίου ἰσορροπίας.

Εἶναι συνεπῶς ἐγκληματικὴ καὶ ἀδικαιολόγητος ἡ στάσις τῶν ἐντὸς αὐτῆς ἀντιφρονούντων πρὸς τὴν ἔνωσίν της. Αἰσιόδοξον μήνυμα πάντως εἶναι ἡ ἔνωσις τῆς Ἀγγλίας, Δανίας καὶ Ἰρλανδίας. ἐλπίζομεν καὶ γενικῶς τῶν ΕFΤΑ μετὰ τῆς ΕΟΚ.

Ἡ Μεγάλῃ Βρεταννία ἄλλοτε ἀντιμετώπιζε τὴν ἡπειρον ὡς πεδῖον συγκρουομένων συμφερόντων, ἐξ ὧν αὐτὴ ἀπέβλεπε πάντοτε νὰ ἔχη τὴν καλυτέραν μερίδα. Καὶ πρὸς τοῦτο συνεμάχει μὲ τὸν ἀσθενέστερον κατὰ τοῦ ἰσχυροτέρου, παραμένουσα συγχρόνως ἐξευρωπαϊκὴ δύναμις. Σήμερον ὅμως τὸ ἀεροπλάνον καὶ τὸ Hovercraft ἤνωσαν τὴν νῆσον μὲ τὴν ἡπειρόν της. Οὕτω τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας εἶναι συνυφασμένα μὲ ἐκεῖνα τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν, ἵνα μεθέξῃ εἰς τὸ πολιτικὸν ζατρίκιον ἔναντι τῶν ὑπερδυνάμεων. Ὅθεν, ἡ ἡπειρός μας παρουσιάζει σήμερον δυνατότητας ἐξ ὄρων καὶ προϋποθέσεων πρὸς ἔνωσιν τῶν χωρῶν της.

Ἡ Γαλλία ἐπίσης σφυρηλατεῖ δεσμοὺς ἐγκαρδίου συνεννοήσεως μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ αὕτη, παρὰ τὴν διαίρεσίν της, ἀναγνωρίζει ὡς πρῶτον βῆμα πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητός της, τὴν ἔνωσιν τῆς Εὐρώπης.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ Εὐρώπη προώριστα νὰ παίξῃ βασικὸν ρόλον καὶ πάλιν εἰς τὸν κόσμον παρ' ὄλον ὅτι μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον εὐρέθη καθημαγμένη καὶ κατεστραμμένη μὲ διαλελυμένον τὸ ἀποικιακὸν σύστημα τῶν χωρῶν της. Δὲν ἐχάθησαν ὅμως αἱ ἐλπίδες τῶν λαῶν της καὶ ἡ διάθεσις τούτων νὰ οἰκοδομήσουν μίαν Νέαν Εὐρώπην ἄνευ τῶν ἀντινομιῶν τοῦ παρελθόντος.

Ἡ οἰκονομία τῆς Εὐρώπης διελθοῦσα κρίσεις, διακυμάνσεις καὶ νομισματικὰς διαταραχὰς δὲν ἔπαυσε συνεχῶς νὰ ἀνέρχεται. Καὶ σήμερον μὲ τὴν Κοινὴν Ἀγοράν της κατέστη καὶ πάλιν ἐπίκεντρον τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ κόσμου, ἀφοῦ διήνυσε τὴν συνταρακτικὴν περίοδον τῶν δύο Παγκοσμίων Πολέμων.

* * *

Ἐὰν ἡ μεταξύ 1853 - 1913 περίοδος ἐγνώρισε τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον, τὸν Γαλλο-Γερμανικὸν Πόλεμον, τὸν Ἀμερικανο - Ἰαπωνικόν, τὸν Ρωσο - Ἰαπωνικόν καὶ τοὺς Βαλκανικοὺς, μὲ περιορισμένον πεδῖον μάχης, θύματα καὶ δαπάνας, οἱ δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι (1914 καὶ 1939) συνετάραξαν τὴν Οἰκουμένην. Εἰς τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον ἐφονεύθησαν περὶ τὰ 10 ἑκατομ. καὶ ἐπληγώθησαν περὶ τὰ 20 ἑκατομ. ἀνθρώπων, συμπεριλαμβανομένων καὶ ἐκείνων οἷτινες δὲν ἤδυνή-

θησαν νὰ θεραπευθοῦν τελείως, ὥστε νὰ παραμείνουν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀναπήρων πολέμου, ἀπολέσαντες ὄρασιν, φρένας κλπ.

Αἱ ἐκ τοῦ πολέμου δαπάναι ἀνῆλθον εἰς πλέον τῶν 300 δισ. δολλαρίων (\$ 156 δισ. διὰ τοὺς συμμάχους καὶ \$163 διὰ τὰς Κεντρικὰς Δυνάμεις) καὶ ἡ οἰκονομία συνεταράχθη ἄνευ προηγουμένου, ὥστε τὰ ἐμπόλεμα κράτη νὰ μὴ ἀνανήψουν ἐπὶ ἔτη καὶ εἰς τοῦτο συνετέλεσαν ἐπίσης οἱ κοινωνικοὶ ἀγῶνες, αἱ ἀπεργαίαι καὶ ἡ μεγάλη οἰκονομικὴ κρίσις μεταξὺ 1929 - 1933.

Παρά τὴν κατὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον Πόλεμον ἀπώλειαν τόσων ψυχῶν, τὴν καταστροφὴν εἰς μηχανὰς καὶ ἐφόδια, τὸ ταξικὸν μῖσος καὶ τὴν θύελλαν εἰς τὴν οἰκονομίαν ἡ Εὐρώπη μετὰ τὸν τερματισμὸν του συνέχισε τὰς προσπάθειάς της πρὸς ὀρθοπόδησιν. Οὕτως, ἡ Γαλλία συνῆλθεν ἐκ τῶν εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον ὑλικὸν ἀπωλειῶν της καὶ ἡ γεωργία καὶ βιομηχανία της ἔφθασαν εἰς τὰ πρὸ τοῦ πολέμου ἐπίπεδά των. Καὶ ἡ ἀνάνηψις αὕτη ἐκ τῶν ἐπηρεχθεισῶν πληγῶν συνετελέσθη ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν.

Οὕτω, τὸ 1926 ἡ Εὐρώπη οὐχὶ μόνον ἦτο ἀνασυγκεκροτημένη ἀλλὰ ἤρχισε καὶ νὰ ἀναπτύσσεται αὐξηθείσης τῆς παραγωγικότητος καὶ τοῦ προϊόντος. Αἱ τεχνολογικαὶ πρόοδοι, ἡ ἐφαρμογὴ ὀρθολογικῶν καὶ νεωτεριστικῶν μεθόδων εἰς τὴν παραγωγὴν προσέδωσαν εἰς τὴν Βιομηχανίαν τῆς Εὐρώπης τεραστίαν ὄθησιν. Αἱ βιομηχαναίαι αὐτοκινήτων ἀπὸ τοῦ 1920 προώδευσαν συνεχῶς διὰ νὰ ἐνισχυθῇ ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ τονωθοῦν αἱ μεταφοραὶ ἀγαθῶν, παραλλήλως δὲ νὰ ἀναπτυχθοῦν αἱ βιομηχαναίαι χάλυβος, ἐλαστικοῦ, πετρελαίου καὶ νὰ βελτιωθοῦν αἱ ὁδοί.

Αἱ βιομηχαναίαι αὐτοκινήτων ἀπὸ τοῦ 1920 προώδευσαν συνεχῶς διὰ νὰ ἐνισχυθῇ ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ τονωθοῦν αἱ μεταφοραὶ ἀγαθῶν, παραλλήλως δὲ νὰ ἀναπτυχθοῦν αἱ βιομηχαναίαι χάλυβος, ἐλαστικοῦ καὶ πετρελαίου καὶ νὰ βελτιωθοῦν αἱ ὁδοί.

Ὁ ἠλεκτρισμὸς καὶ τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα εἰς τὰς οἰκίας μετέβαλλον τὰς ἀνάγκας τοῦ καταναλωτοῦ, ἀνεδύθησαν ἠλεκτρικαὶ ἐγκαταστάσεις καὶ παρήχθησαν ἠλεκτρικὰ μέσα. Ἐν μέσῳ τῶν νέων ἀναγκῶν ἐνεφανίσθησαν τὸ ραδιόφωνον, ὁ κινηματογράφος, τὸ ἀεροπλάνον, τὸ ἀλουμίνιον καὶ αἱ συνθετικαὶ ὕλαι. Τοῦτο εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα ὅμως καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν βιομηχανικῶν εἰδῶν ἱκανοποιούντων παλαιὰς ἀνάγκας, οὕτω μετεμορφώθη ἡ Εὐρώπη.

Ἡ ἄνοδος τοῦ πετρελαίου ὡς νέου καυσίμου συνετέλεσεν ὥστε νὰ κλονισθοῦν τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τὸ 1926, ἔξ μόνον τοιαῦται ἐπιχειρήσεις ἐλειτούργουν ἐν Ἀγγλίᾳ, τῶν ὑπολοίπων παραμενουσῶν κλειστῶν. Τὰ κέρδη τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν ὡς ἦτο φυσικὸν ἠλαττώθησαν, ἐνῶ αἱ ἀπεργαίαι συνώδευον τὴν παρουσιασθεῖσαν κρίσιν εἰς τὸν τομέα αὐτὸν τῆς παραγωγῆς.

Ἡ οἰκονομία ὅμως ὡς σύνολον συνεταράχθη μὲ τὴν παγκόσμιον οἰκονομικὴν κρίσιν τοῦ 1929, ἣτις εἶχεν ὡς συνέπειαν νὰ ἀποσυρθοῦν κεφάλαια ἐκ τῆς Wall Street καὶ νὰ ἐνισχυθῇ ἡ ἀποθησαύρισις εἰς βάρος τῆς ἐπενδύσεως, ὥστε

μεταξύ 1931 - 1932 ή Μεγάλη Βρεταννία είχε τὸ $\frac{1}{4}$ τῶν ἐργατῶν της ὑπὸ ἐπίδομα (1). Ἡ Γαλλία ἤτις ἐδέχετο ἐργάτας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μὲ τὴν ἐμφανισθεῖσαν κρίσιν ἠναγκάσθη νὰ τοὺς ἐκδιώξῃ καὶ ἡ Γερμανία ὑπέστη τοιοῦτον κλυδωνισμὸν ὥστε ἡ παραγωγή εἰς τὰς βιομηχανίας της κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν νὰ ἐκπέσῃ κατὰ τὸ $\frac{1}{2}$ - $\frac{2}{3}$, τὸ ἴδιον δὲ συνέβη καὶ μὲ τὰς βιομηχανίας της παραγωγῆς καταναλωτικῶν ἀγαθῶν.

Προσέτι κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν κρίσιν ἐνετάθη ὑπερμέτρως, πλὴν τῆς Γαλλίας, ἡ εἰς τὰ διάφορα κράτη τῆς Εὐρώπης ὕφισταμένη ἀστυφιλία.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἐπιβαρυνθέντας προϋπολογισμοὺς οὗτοι ὑπῆρξαν αἰτία συγκλονιστικῶν πληθωριστικῶν φαινομένων, ἅτινα ἐξηκολούθησαν καὶ μετὰ τὸν Πόλεμον. Τὸ 1928 ἡ Γαλλία ἠναγκάσθη νὰ ὑποτιμῆσῃ τὸ φράγκον. Τὸ 1933 αἱ ΗΠΑ προέβησαν καὶ αὐταὶ εἰς ὑποτίμησιν τοῦ δολλαρίου μὲ ὀπωσδήποτε συνεπείας ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας.

Ἐντὸς τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως ταύτης ἐνεφανίσθησαν καὶ παρήγορα σημεῖα εἰς τὸν κοινωνικὸν τομέα. Ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ ἐργατικαὶ ἐνώσεις ἐπέτυχον νόμους χάριν τῆς ἀσφαλισέως των καὶ τὰ ἀνὰ τὸν κόσμον σοσιαλιστικὰ κόμματα προεκάλεσαν ζωηρὰς καὶ ἐποικοδομητικὰ συζητήσεις εἰς τὰ κοινοβούλια χάριν τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ὥστε νὰ κινήσουν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν συντηρητικῶν κομμάτων διὰ τὰ ἐργατικὰ θέματα.

Τὸ κύριον πρόβλημα ὅμως τὸ ὁποῖον ἀπησχόλησε τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη κατὰ τὴν περίοδον τοῦ μεσοπολέμου ἦτο ἡ ἀνασύνταξις των, ἡ ἀνάπτυξις των καὶ ἡ θέσις των ἔναντι τῆς παγκοσμίου ἰσορροπίας.

Οὕτως υἰοθετήθη μὲ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ χρυσοῦ κανόνος ἡ διευθυνομένη οἰκονομία καὶ ἡ προστατευτικὴ πολιτικὴ. Παραλλήλως τὸ σύνθημα τῆς αὐταρκειας, ἣτις συνέτριψε τὴν παγκοσμιότητα, ὑπενόμειυσε τὴν ΚΤΕ. Χῶραι κατὰ παράδοσιν φιλελεύθεραι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον χάριν τῶν προστατευτικῶν δασμῶν, ὡς τοῦτο συνέβη μὲ τὴν Ἀγγλίαν καὶ μὲ τὴν ἐπικρατήσασαν ἀνοδὸν τῶν τιμῶν ἐνεφαγίσθη ὁ πληθωρισμός. Ἡ Βρεταννία μὴ ὑποστᾶσα τὴν καταστροφὴν τῆς Γαλλίας μὲ τὴν ἐπιβληθεῖσαν εἰς τὴν χώραν ταύτην φορολογίαν ἐπέτυχε νὰ μὴ ὑποπέσῃ εἰς τὴν αὐτὴν μὲ τὴν Γαλλίαν δίνην τοῦ πληθωρισμοῦ(2). Ἐκ τούτου ὅμως ἐπίσης ἰδιαιτέρως ὑπέφερεν ἡ Γερμανία μὴ ἔχουσα σὺν τοῖς ἄλλοις τὴν δυνατότητα εἰσαγωγῶν καὶ προμηθείας πρώτων ὑλῶν, ἐπιβαρυνθεῖσα ἐπὶ πλέον ὑπερμέτρως μὲ τὰς ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐπ' αὐτῆς κυρώσεις καὶ ἀποζημιώσεις. Δὲν εἶναι ἄσχετος συνεπῶς ἡ ὑπὸ τοῦ

1. Warren C., Scoville, J, Clayburn La Force: The Economic Development of Western Europe from 1914 to the present, Los Angeles, 1970.

2. Αἱ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ πολέμου δαπάναι καὶ τὰ ἔλλειμματα τοῦ Προϋπολογισμοῦ δι' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, ὡς ἐπίσης διὰ τὸ μέγεθος τῆς κυκλοφορίας, τὸ Δημόσιον Χρέος καὶ τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν εἰργάσθη ὁ Paul Albert (The Impact of World War I on the European Economy εἰς «20th Century Economic History», 1951, σελ. 24 - 25).

Keynes αντίδρασις διὰ τὴν συμπεριφορὰν ταύτην τῶν συμμάχων ἔναντι τῆς Γερμανίας (1).

Ἐντὸς τοῦ κλίματος τούτου συνεχίσθη ὁ ἱμπεριαλισμὸς καὶ ἡ ἰδέα τῆς ρεβάνς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ναζιστῶν, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἰδέα τῆς «mare nostrum» διὰ τὴν Μεσόγειον ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν φασιστῶν, ἐνῶ ἡ Ρωσία ἀπὸ τοῦ 1928 ἠκολούθησε τὸν πατροπαράδοτον ἐθνικισμὸν τῆς, ἐνισχυομένου ἐσωτερικῶς μὲ τοὺς προγραμματισμοὺς τῆς οἰκονομίας τῆς ἐπὶ τῇ βάσει πενταετῶν σχεδίων, ἐξωτερικῶς δὲ μὲ τὴν περὶ παγκοσμίου ἐπαναστάσεως προπαγάνδαν τῆς. Οὕτως, ἡ Εὐρώπη κατὰ τὸν μεσοπόλεμον διηρέθη περισσότερο καὶ αἱ χῶραι τῆς ἀπέβλεψαν εἰς οικονομικὴν πολιτικὴν ὁμοίαν μὲ ἐκείνην τῆς ἐμποροκρατικῆς περιόδου. Δι' ὃ καὶ ἡ βαρεῖα βιομηχανία ἐνισχύθη παραλλήλως μὲ τὰς μεταφορὰς καὶ τὴν πολεμικὴν βιομηχανίαν χάριν τῆς ἰσχύος τοῦ Κράτους. Αἱ μᾶζαι ὅμως ἀπήτουν βελτίωσιν τῆς θέσεώς των καὶ τὰς ἐλευθερίας ὡς ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις ἐδώρισεν εἰς τὴν Εὐρώπην. Οὕτως ὁ Β' Παγκόσμιος Πόλεμος ἐσήμαινεν ἐπίσης καὶ τὴν διεύρυσιν τοῦ χάσματος μεταξὺ διαφόρων χωρῶν, τάξεων καὶ πεποιθήσεων. Ἐν τῷ κλίματι τούτῳ τὸ ὅποιον ἐνίσχυσεν ὁ κομμουνισμὸς μὲ τὴν διεθνή πολιτικὴν του καὶ τὸ σύμφωνον Γερμανίας - Ρωσίας, ὡς ἐπίσης καὶ μὲ τὴν ἀρνητικὴν πολιτικὴν τῶν συντηρητικῶν κύκλων τῆς Εὐρώπης ὁ πόλεμος κατέστη ἀναπόφευκτος.

Ὁ Β' Παγκόσμιος Πόλεμος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀφήσῃ ὡς ἐκ τῶν συνεπειῶν του ἀσυγκίνητον τὴν Οἰκουμένην. Τὰ θύματα τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ὑπῆρξαν διπλάσια τοῦ προηγουμένου καὶ πλέον τοῦ 70% ἦσαν αὐτὴν τὴν φορὰν οἱ πληγωμένοι, ἐνῶ ὁλόκληροι πληθυσμοὶ ἐξηνδραποδίσθησαν καὶ ἀπωλέσθησαν μετὰ τῶν ἐστιῶν των χιλιάδες οἰκογένειαι.

Κατὰ τὴν μετὰ τὸν Πόλεμον ὅμως περίοδον ἤρχισε μία ἄνευ προηγουμένου προσπάθεια πρὸς ἀνασυγκρότησιν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης.

Κατὰ τὸ μεταξὺ 1948 - 1968 διάστημα ἡ Δυτικὴ Γερμανία ἐσημείωσε ρυθμὸν οἰκονομικῆς προόδου 7%, τὸ Ἡνωμένον Βασίλειον 2% καὶ ἡ λοιπὴ Δυτικὴ Εὐρώπη 3,5% (*).

Ἡ Γερμανία καταστραφεῖσα συνήλθε ταχέως, αἱ δὲ τεχνολογικαὶ τῆς ἐφαρμογαὶ ὑπῆρξαν ἀλματώδεις.

Κατὰ τὴν μετὰ τὸν Πόλεμον περίοδον νέαι ὕλαι εἶδον τὸ φῶς καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν πλέον ἀφανῶν πηγῶν ἐγένετο εἰς μεγάλην κλίμακα. Οὐχ ἤττον καὶ ὁ ἐπανεξοπλισμὸς καὶ ἡ διατήρησις τῆς παγκοσμίου ἰσορροπίας διὰ τῆς στρατιωτικῆς ἰσχύος συνετέλεσαν διὰ τὴν δημιουργίαν εἰσοδημάτων καὶ τὴν ἐφαρμογὴν νέων τεχνικῶν μεθόδων, ἀνάδειξιν λιμένων, τόνωσιν πόλεων, διάνοιξιν ὁδῶν, ἐνῶ ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια μὲ βάσιν τὴν θεωρίαν τοῦ Einstein ἐκορύφωσε τὰς προσπάθειαις τῶν ἀνθρώπων, αἵτινες ἐπεξετάθησαν ἀπὸ τῆς Γῆς μας εἰς τὸ διάστημα.

1. J.M. Keynes : The Peace of Versailles εἰς «Everybody's Magazine», vol. XLIII, 1920, σελ. 36.

2. Warren, C., Scoville, J., Clayburn La Force : σελ. 10.

Τὰ κεῦνσιανὰ οἰκονομικὰ ἐπηρεάσαν τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν καὶ τὸ Σχέδιον Μάρσαλλ ἔδωσεν ᾧθησιν εἰς τὰς ἐθνικὰς οἰκονομίας. Εἰς Μ. Βρετανίαν ἀμέσως μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου εἰσῆχθησαν ὑπὸ τοῦ ἐργατικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος ριζοσπαστικαὶ μεταρρυθμίσεις ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ὑγείαν, ἐπετεύχθη ἡ ἐθνικοποίησις τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας, τῆς πολιτικῆς ἀεροπορίας, τῶν σιδηροδρόμων καὶ διαφόρων κλάδων μεταφορῶν καὶ ἐπικοινωνίας, ἠλεκτρισμοῦ, ἀερίοφωτος, ἀνθρακωρυχείων καὶ βαρείας βιομηχανίας σιδήρου καὶ χάλυβος.

Αἱ ἐθνικοποιήσεις ἐγένοντο μὲ τὴν δικαιολογίαν τοῦ δημοσίου συμφέροντος εἴτε τῆς καταργήσεως τοῦ μονοπωλιακοῦ χαρακτήρος των. Ὅταν ὅμως τὸ 1951 τὸ ἐργατικὸν κόμμα τῆς Ἀγγλίας ἔχασε τὰς ἐκλογὰς αἱ βιομηχανίαὶ σιδήρου καὶ χάλυβος ἐπανῆλθον εἰς τοὺς ἰδιώτας. Ἐν τούτοις, τὸ 1/4 σήμερον τῆς παραγωγῆς τῆς ἐὰν δὲν εἶναι ἐθνικοποιημένον κατευθύνεται ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Ἐντὸς τοῦ πλαισίου τούτου τῶν ἐθνικοποιήσεων δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὁ διαφορισμὸς μεταξὺ τοῦ πλήρους ἐκσοσιαλισμοῦ εἰς τὰς κομμουνιστικὰς χώρας καὶ τοῦ ἡπίου σχεδιασμοῦ καὶ προγραμματισμοῦ τῶν χωρῶν τοῦ μὴ κομμουνιστικοῦ κόσμου. Διεθνεῖς ὄργανισμοὶ καὶ Κοινὴ Εὐρωπαϊκὴ Ἀγορὰ συνεπλήρωσαν τὴν νέαν μορφολογίαν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ γεωργία ἀπώλεσε ἔτι περισσότερον τὴν ἰσχύν της, τοῦ πληθυσμιακοῦ της δυναμικοῦ ἐκτραπέντος κατὰ μεγάλον ποσοστὸν πρὸς τὸν δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ τομέα, ὁ ὁποῖος ὅμως εἰς τὰς ὑποαναπτύκτους χώρας ἠδξήθη παρασιτικῶς εἰς βάρος τοῦ πρωτογενοῦς καὶ δευτερογενοῦς τομέως.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ὑπῆρξεν ἀλματώδης, ἐφοδίασε δὲ τὴν γεωργίαν μὲ μηχανικὰ μέσα, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1950 μέχρι τοῦ 1962 ἐκμηχανίζεται, ὥστε τὰ τρακτέρ νὰ τετραπλασιασθῶσιν (1).

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀπασχόλησιν διὰ τὴν Εὐρώπην ἡ ἀνεργία ἀπὸ τοῦ 1946 ἀνῆλθε μόνον εἰς 2,5%, ἐνῶ μεταξὺ 1948 - 1961 εἰς Ἰταλίαν ἀνῆλθεν εἰς 7% ἕνεκα τῆς εἰς Νότον καταστάσεώς της. Εἰς Γερμανίαν ἡ ἀνεργία ἐκουμαίνετο περὶ τὸ 4% μέχρι τοῦ 1957 ἕνεκα τῶν ἐκ τοῦ σιδηροῦ παραπετάσματος προσφυγῶν, ἡ χώρα ὅμως αὕτη ἀπερρόφησε μεταξὺ 1950 - 1962 ἐκ Νοτίου Εὐρώπης, Ἰσπανίας, Πορτογαλίας καὶ Βορείου Ἀφρικῆς 3.600 ἑκατ. ἐργατῶν.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρώπης ἠδξήθη, γενικῶς, ὅμως, ἡ προσφορά ἐργασίας οὐδέποτε ὑπερέβη τὴν ζήτησίν, της ὥστε οἱ μισθοὶ νὰ εἶναι ὑψηλοὶ, συγχρόνως δὲ καὶ οἱ πραγματικοὶ μισθοί. Οὕτως, ἠδξήθη ἡ ἐμπιστοσύνη τῆς ἐργατικῆς τάξεως διὰ τὸ μέλλον τῆς Εὐρώπης.

Γενικῶς κατὰ τὴν μεταξὺ 1870 - 1957 περίοδον σημειοῦται ἐτησίως αὐξήσις ἀναπτύξεως 2,5%, διὰ δὲ τὴν Δανιμαρκίαν, Γερμανίαν καὶ Σουηδίαν 3,1%, ἐνῶ ἡ Ἰταλία παρουσιάζει κατώτερον βαθμὸν ἀναπτύξεως ἀνερχόμενον εἰς 4%. Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι μεταξὺ 1929 - 1938, περίοδος εἰς ἣν περιλαμβάνεται ἡ μεγάλη παγκόσμιος κρίσις, τὸ ποσοστὸν ἀναπτύξεως ἦτο ὑψηλότερον τῆς περιόδου

1. Warren. C., Scoville. J., Clayburn La Force : σελ. 14.

1913 - 1929 ἐκτός τῆς Ἰταλίας καὶ Ὀλλανδίας (1). Μεταξὺ δὲ 1938 - 1957 τὸ ποσοστὸν τοῦ ἀκαθάριστου ἐθνικοῦ προϊόντος ἠϋξήθη εἰς 4,4% ἐνῶ μεταξὺ 1924 - 1929 ἀνῆρχετο εἰς 3,5% (2).

Αἱ χῶραι τῆς Εὐρώπης παρουσιάζουν διαφορισμὸν ὡς πρὸς τὸ ἐπίπεδον ἀναπτύξεώς των. Αὗται διακρίνονται εἰς τὰς παλαιὰς ἀνεπτυγμένας χῶρας ὡς ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Γερμανία καὶ τὰς νεωτέρας ἀνεπτυγμένας χῶρας, ἰδίως ἀπὸ πλευρᾶς ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ὡς εἶναι τὰ Σκανδιναυικά, ἡ Ὀλλανδία, ἐνῶ αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἀκολουθοῦν μὲ βραδύτερον ρυθμὸν καὶ αἱ τῆς Νοτιοανατολικῆς τοιαύτης εὐρίσκονται εἰς τὸ στάδιον ἀναπτύξεώς των.

Γενικῶς δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς χῶρας τῆς Εὐρώπης βασικῶς εἰς δύο ὁμάδας. Εἰς τὴν πρώτην ἀνήκουν αἱ πλέον βιομηχανικῶς προηγμένα, ἡ Μ. Βρεταννία, ἡ Γαλλία, ἡ Γερμανία, τὸ Βέλγιον, ἐνῶ εἰς τὴν δευτέραν ἀνήκουν ἡ Σουηδία, Δανιμαρκία, Ἰταλία, Ὀλλανδία, Φιλανδία, ὑπάρχει δὲ καὶ τρίτη ὁμὰς χωρῶν τῶν ὁποίων ὅμως τὸ ἐπίπεδον οἰκονομικῆς προόδου εἶναι μικρότερον τῶν δύο προηγουμένων (3).

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ Εὐρώπη μετὰ τὴν μεταξὺ 1760 - 1830 βιομηχανικὴν ἐπανάστασιν ἐσημείωσε τεραστίαν πρόοδον, αὕτη ἀπὸ τοῦ 1914 ἀνεκόπη διὰ νὰ σημειωθῆ ταχύτερος ρυθμὸς μετὰ τὸ τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου καὶ δὴ μέχρι τοῦ 1960. Τὸ φαινόμενον τῆς ἀνασχέσεως τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως δέον ὅπως ἀποδοθῆ εἰς τὴν συντηρητικότητα τῶν Εὐρωπαϊῶν ἐπιχειρηματιῶν, τὴν μὴ εἰσέτι ἐπιτευχθεῖσαν πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὴν κίνησιν τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς ἐργασίας, τὴν ἀκαταστασίαν εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὰς ἀπεργίας αἰτινες ἀφῆρσαν ὥρας ἐργασίας ἀπὸ τὰς ἐθνικὰς οἰκονομίας καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰς ἀμυντικὰς δαπάνας αἰτινες δημιουργοῦν συνάμα καὶ πληθωριστικὰς πιέσεις μὲ ἀποτέλεσμα τὴν νομισματικὴν διαταραχὴν.

Ἐὰν ἐξετάσωμεν πάντως τὴν αὔξησιν εἰς τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προϊόν θὰ ἴδωμεν ὅτι κατὰ τὸ μεταξὺ 1936 - 1964 διάστημα ἀνῆλθε τοῦτο κατὰ 85%, τὸ δὲ βιομηχανικὸν προϊόν ἐσημείωσε ἄνοδον 2½ φορές περισσότερον. Καὶ τὴν ἰδίαν ἄνοδον παρουσιάζει καὶ τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν προϊόν τῆς Δ. Εὐρώπης κατὰ τὸ μεταξὺ τῆς παραμονῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου καὶ 1963 διάστημα ὑπολογιζομένου εἰς σταθερὰς τιμάς (4).

Ὁ πόλεμος τῆς Κορέας (1952 - 1953) ἐτόνωσε τὴν οἰκονομικὴν δραστηριό-

1, 2, A. Maddison : Economic Growth in Western Europe 1870 - 1957 εἰς «Banca Nazionale del Lavoro, vol. XII, No. 38, 1959, σελ. 61 καὶ εἰς Warren C. Scoville, J. Clayburn La Force, σελ. 31. C.P. Kindleberger: Foreign Trade and Growth Lessons from British Experience Since 1913 καὶ «Lloyd's Bank Review», No. 65, 1962, σελ. 16 - 18.

3. Περὶ τοῦ διαφορισμοῦ τούτων τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ εἰς W. Parker : Growth and Stagnation in the European Economy, A Summary and Critical Comments εἰς «The Scandinavian Economic History Review», vol. III No. 2 (1955), σελ. 246 καὶ εἰς Warren C. Scoville, J. Clayburn La Force, σελ. 79.

4. M.M. Postan : An Economic History of Western Europe 1945 - 1964, London 1967, σελ. 11.

τητα τῆς Εὐρώπης, ἰδίως τῶν ΗΠΑ, ὥστε μέχρι τοῦ 1952 ἡ οἰκονομία τῆς Εὐρώπης νὰ σημειώσῃ ἄνοδον 4% ἐτησίως⁽¹⁾.

Τὸ ἐθνικὸν ἀκαθάριστον προϊόν τῆς Γαλλίας, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Νορβηγίας ἀνῆλθεν εἰς 4%, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ἰταλίας εἰς 6% καὶ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας εἰς 8,7%⁽²⁾. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ 1952 ὁ ρυθμὸς προόδου παρέμεινε νη-ξημένος, ἐφ' ὅσον διὰ τὴν Γερμανίαν τὸ ἐθνικὸν ἀκαθάριστον προϊόν ἀνῆλθε κατὰ 7,7% καὶ τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας κατὰ 5,5%⁽³⁾. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον, τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Δανιμαρκίαν ἡ ἀνάπτυξις τούτων παρουσί-ασε κάμψιν μολονότι αὕτη ἦτο παροδική, ἐνῶ ἡ Σουηδία παρουσίασε σταθερὸν ἐπίπεδον προόδου καὶ ἡ Ἑλβετία τὸ 1960 ἄνοδον 13% καὶ μέχρι τοῦ 1964 ἀπὸ 5,7 μέχρι 6%⁽⁴⁾.

Ἡ πρόοδος αὕτη τῆς Δ. Εὐρώπης ὀφείλεται εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγικό-τητος, ὥστε καὶ οἱ πλεόν ἀκραιφνεῖς ὁπαδοὶ τοῦ μαρξισμοῦ νὰ ἴδουν τὴν μαρξισ-τικὴν θεωρίαν μὴ ἐπαληθευομένην, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ παραγωγή ηὔξηθη, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐβελτιώθη ἡ ζωὴ τῶν ἐργαζομένων.

Ὁ Πίναξ τῆς αὐξήσεως τοῦ προϊόντος κατὰ κεφαλὴν εἰς Δ. Εὐρώπην ἔχει ὡς κατωτέρω⁽⁵⁾.

	1870 - 1913	1948 - 1962
Βέλγιον	1,8	2,2
Δανία	2,1	2,8
Γαλλία	1,4	3,4
Γερμανία	1,8	6,8
Ἰταλία	0,7	5,6
Νορβηγία	1,4	2,9
Σουηδία	2,3	2,6
H. B.	1,3	2,4

Ἡ ἀνακοπὴ πάντως εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου ἐσημειώθη κατὰ τὸν Πόλεμον, μολονότι ὠρισμέναι βιομηχαναίαι ἐνισχύθησαν ἐκ τῶν γενομένων ἐπ' αὐτῶν ἐπεν-δύσεων, παρὰ δὲ τοὺς βομβαρδισμοὺς ὁ βιομηχανικὸς ἐξοπλισμὸς ὑπῆρξεν ἀρκούντως μεγάλος.

Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πολέμου ἡ παραγωγή συνεχίσθη εἰς τὸν τομέα τῶν βιομηχανιῶν παραγωγῆς πολεμικοῦ ὕλικου ἔνεκα τοῦ ψυχροῦ πολέμου καὶ φυσικὰ ἡ παραγωγή ἀγαθῶν καταναλώσεως μὲ μεγαλυτέραν ἔντασιν, συγχρόνως δὲ ἐπὶ τῇ βάσει προγραμματισμῶν ἀνεδιαρθρώθη ἡ οἰκονομία πρὸς ὄφελος τῆς ἀναπτύ-ξεως καὶ τῆς δικαιοτέρας κατανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος.

Οὕτως ἡ μαρξιστικὴ προφητεία ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων διεψεύσθη μηδὲ ἐξαι-

1, 2, M.M. Postan : σελ. 14.

3, 4, M.M. Postan : σελ. 20.

5. M.M. Postan : σελ. 17.

ρουμένων και τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, διότι ταύτας κατέλαβεν ὁ σοβιετικὸς στρατὸς και ἐπέβαλλε τὸ κομμουνιστικὸν καθεστῶς. Ἡ σοβιετικὴ ἡγεσία ὅμως εὐρέθη πρὸ δυσχερειῶν, διότι ἐνῶ αἱ ΗΠΑ ἐβοήθουν τὴν Εὐρώπην πρὸς ἀνάρρωσίν της, ἡ ΕΣΣΔ ἀνεζήτησεν εἰς τὰς ὑπ' αὐτῆς καταληφθείσας χώρας και ἤδη ἐκ τοῦ πολέμου καταστραφείσας κεφαλαιουχικὰ ἀγαθὰ και περιορισμοὺς εἰς τὸ ἐμπόριόν των. Τοῦτο συνέτεινε σὺν τοῖς ἄλλοις εἰς τὰς ἐξεγέρσεις τοῦ Βερολίνου, τοῦ Πότσναμ, τῆς Οὐγγαρίας και τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Δι' ὃ και ἡ σημερινὴ σοβιετικὴ ἡγεσία προσπαθεῖ νὰ ἐξεύρη διέξοδον μέσῳ διαφόρων διπλωματικῶν χειρισμῶν.

Διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν ὅμως εἰς τὸ θέμα τῶν ἐκ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου συνεπειῶν δέον ὅπως ὑπογραμμίσωμεν τὸ εὐνοϊκὸν κλίμα εἰς ὃ εὐρέθησαν τὰ μὴ ἐμπόλεμα κράτη και δὴ ἡ Σουηδία ἤτις παρέμεινεν ἐκτὸς τῆς λαίλαπος τοῦ πολέμου.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν τῆς Εὐρώπης τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδόν της ἐβελτιώθη και τὰ 95% τῶν ἐργαζομένων της ἡλικίας 15-64 ἐτῶν (1) ἀπολαμβάνουν σήμερον ἀμοιβὰς αἰτινες οὐδέποτε ἄλλοτε ἐλαμβάνοντο, δυνάμεθα δὲ ἀπεριφράστως νὰ ὑποστηρίξωμεν μὲ τὸ «Institut d'Économie Politique Appliquée» και συγγραφεῖς ὡς οἱ J. Marchal, J. Vibert κ.ἄ. (2) ὅτι ὁ μισθὸς κατέστη κυριαρχοῦν εἰσόδημα ἐφ' ὅσον διαμορφοῦται ἀνεξαρτήτως τοῦ οἰκονομικοῦ κύκλου, ἰσχυροποιούμενος ὑπὸ τῶν κυριαρχουσῶν θεσμικῶν καταστάσεων και τῆς πιέσεως τῶν μαζῶν πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεώς των. Καὶ μόνον ὁ πληθωρισμὸς προξενεῖ ζητήματα, ὡς συνέπεια τῆς ὑφισταμένης διεθνοῦς πολιτικῆς καταστάσεως.

Ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης οἱ μισθοὶ ἠδξήθησαν κατὰ ποσοστὸν περισσότερον εἰς Γερμανίαν και Ἰταλίαν, ἐνῶ ἡ σημειωθείσα μετανάστευσις, ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ὕψους τῶν τιμῶν ἰδίᾳ ἐν Ἀγγλίᾳ(3). Τὸ 1963 ἡ Ἑλβετία ἠρίθμει 600.000 ἐργάτας μετανάστας και τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν ἐδέχθη ἡ Γερμανία συμπεριλαμβανομένων εἰς τοὺς ἀριθμοὺς τούτων και τῶν φυγάδων ἐκ τῶν κομμουνιστικῶν χωρῶν.

Μὲ τὴν διαμορφωθείσαν κατάστασιν εἰς τὴν ἀπασχόλησιν ἢ ἀνεργία μετὰ τὸ 1946 ἀνῆλθεν εἰς 2,5%, εἰς Ἰταλίαν ὅμως τὸ ποσοστὸν παρέμεινεν ὑψηλότερον. Οὕτω μεταξὺ 1948 - 1963 σημειοῦται ποσοστὸν ἀνέργων εἰς Ἰταλίαν ἀνερχόμενον εἰς 7% και πλέον (4). Εἰς Βέλγιον τὸ ποσοστὸν τοῦτο κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον εἶναι 5% και εἰς Δανίαν 4%, ἐνῶ εἰς Γερμανίαν ἔνεκα τῶν ἐξ Ἀνατολικῆς Γερμανίας φυγάδων ἀνέρχεται εἰς 4% διὰ νὰ ἐκπέση τὰ ἐπόμενα πέντε μετὰ τὸ 1963 ἔτη εἰς 2% (5), εἰς ἑτέρας ὅμως εὐρωπαϊκὰς χώρας τὸ ποσοστὸν ἀνεργίας ἐκυμάνθη κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον περὶ τὸ 1,9%.

Ἐλέχθη ὅτι ὁ πληθωρισμὸς προξένησε και προξενεῖ σοβαρὰ ζητήματα εἰς

1. OECD Manpower Statistics 1950 - 1960, Paris, 1963.

2. Λ.Θ. Χουμανίδη : Ὁ ἐργατικὸς μισθός, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν κλασσικῶν μέχρι σήμερον, Ἀθῆναι Β' ἐκδ. 1965, σελ. 136, Κεφ. Η'.

3. M. M. Postan : σελ. 53.

4, 5. M. M. Postan : σελ. 62.

τὴν εὐρωπαϊκὴν καὶ παγκόσμιον οἰκονομίαν. Αἰτία τούτου εἶναι οὐχὶ μόνον αἱ βαρεῖαι πολεμικαὶ δαπάναι, αἵτινες γενικῶς διὰ τὴν Εὐρώπην κατὰ τὸ 1962 ἀφαιρῶν εἰς 4,5% ἐπὶ τοῦ συνολικοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ προϊόντος, ἀλλὰ καὶ αἱ εἰς ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας δημοσίας χρήσεως δαπάναι. Οἱ διδόμενοι δεῖκται ἀνόδου τιμῶν διὰ τὰς οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρας χώρας τῆς Εὐρώπης εἶναι οἱ ἐξῆς (1) : Ὑλλανδία 130, Νορβηγία 168, Βέλγιον 125, Δανία 144, Γαλλία 200, Γερμανία 126, Ἰταλία 147, Σουηδία 165, Ἑλβετία 118 καὶ Η. Β. 161.

Τὸ δυσμενὲς ἰσοζύγιον πληρωμῶν καὶ αἱ ὑποτιμήσεις προεκάλεσαν σοβαρὰς διακυμάνσεις τῆς οἰκονομίας, ὥστε αὕτη νὰ παρουσιάσῃ κάμψιν τὸ 1949, 1951, 1955, 1957, 1961, 1971 - 72. Αὗται κατὰ τὴν γνώμην μου ὀφείλονται βασικῶς εἰς διαρθρωτικὰς μεταβολὰς τῆς οἰκονομίας καὶ τὴν ἔλλειψιν συντονισμοῦ εἰς τὰς ἐνεργείας ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν κρατῶν τῆς Δ. Εὐρώπης καὶ τούτων μετὰ τῶν ΗΠΑ, ὡς ἐπίσης εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς τελείας οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς ἐνότητος τῆς Εὐρώπης, πρὸ πάντων ὁμως εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀφορῶν καὶ εἰς τὸν κομμουνιστικὸν κόσμον ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἀποτελεῖ βασικὴν αἰτίαν διὰ τὴν συμφωνίαν πρὸς ἀφοπλισμόν, τηρουμένον τῶν ἀναλογιῶν ἰσχύος καὶ τῶν πολιτικῶν προϋποθέσεων τοῦ ἐγχειρήματος.

Δὲν πρέπει ἐξ ἄλλου νὰ λησμονῶμεν τὸν συγκλονισμόν τῆς Εὐρώπης ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῆς διαιρέσεώς της, ἐνῶ ἡ διάλυσις τοῦ ἀποικιακοῦ πάλαι συστήματος εἶχε τὰς συνεπείας του διεθνῶς. Ἡ ἀποσύνθεσις τοῦ ἀποικιακοῦ συστήματος τῆς Μ. Βρετανίας ὡς καὶ ὁ ὑποβιβασμὸς της ὡς πρώτης δυνάμεως καὶ ἡ ὑποβιβασθεῖσα θέσις της εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν ἐπέφερον ἀναμφιβόλως κλυδωνισμόν εἰς τὴν παγκόσμιον ἰσορροπίαν. Αἱ δαπάναι τῆς Μ. Βρετανίας ἐπίσης διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς κομμουνιστικῆς ἐπεκτάσεως εἰς Μεσόγειον, Ἑγγὺς Ἀνατολὴν καὶ Νοτιοανατολικὴν Ἀσίαν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Πολέμου ἀνῆλθον εἰς £ 300 ἑκατομ., ἐνῶ ἕτερα £ 500 ἑκατομ. ἀφοροῦν εἰς ὑποχρεώσεις ἐκ δανείων συναφθέντων μὲ τὰς ΗΠΑ καὶ τὸν Καναδῶν (2). Αἱ ἐξαγωγαὶ πάντως τοῦ Η. Β. ἠὺξήθησαν.

Πίναξ εἰσαγωγῆς βιομηχανικῶν εἰδῶν
ἐπὶ ποσοστιαίας συνολικῶν εἰσαγωγῶν (3)

	Η. Β.	Γερμανία	Γαλλία	Ἰταλία	Σουηδία	Η. Π. Α.
1957	16,1	20,6	22,4	23,5	48,5	27,8
1963	27,7	38,3	43,3	44,0	62,7	40,7

Ἡ Γερμανία πλὴν τῆς ἐκ τοῦ πολέμου κατὰστροφῆς της ὑπέστη καὶ τὸ βάρος τῶν ἐπανορθώσεων, διὰ δαπάνας δὲ στρατευμάτων κατοχῆς κατέβαλλε μέχρι

1. U.S. Statistical Yearbook 1962.
2. M.M. Postan : σελ. 68.
3. M.M. Postan : σελ. 77.

τὸ 1964 τὸ ποσὸν τῶν £ 80 ἑκατομ. Ἐν τούτοις, ἡ μὴ ἐπ' αὐτῆς ἐπιβάρυνσις μὲ μεγάλας στρατιωτικὰς δαπάνας τὴν ἐβοήθησε διὰ νὰ ὀρθοποδήσῃ καὶ νὰ παρουσιάσῃ μέχρι τοῦ 1955 ρυθμὸν ἀναπτύξεως 5%, ὅστις ἐξέπεσεν ὅμως μεταξὺ 1955 - 1960 εἰς 6,3% καὶ εἶτα μεταξὺ 1960 - 1964 εἰς 4,5%. Τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς ἐλαττώσεως ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς εἶναι εὐεξηγήητον ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν καταστροφὴν ἣν εἶχεν ὑποστῆ κατὰ τὸν πόλεμον ἡ Γερμανία, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἦτο φυσικὸν ἡ ἐπακολουθήσασα ἄνοδος κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὸν πόλεμον ἔτη καὶ ἦτις δὲν ἦτο ἄσχετος μὲ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος παρὰ τὰς συγχρονισμένας ὀργανωτικὰς μεθόδους παραγωγῆς, τὸ ἴδιον δὲ δυστυχῶς συμβαίνει καὶ μὲ τὴν Γαλλίαν. Τόσον ὅμως ἡ Μ. Βρετανία ὅσον καὶ ἡ Γαλλία παρὰ τὸν πληθωρισμὸν καὶ τὸ ὑψηλὸν κόστος παραγωγῆς ἐπέτυχον νὰ προοδεύσουν. Ἐπίσης καὶ ἡ Ἑλβετία ἀνέκοψε τὸν πληθωρισμὸν καὶ συνεσώρρευσε κεφάλαια, ὡς καὶ ἡ Γερμανία καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ Νορβηγία, ἦτις ἐπέτυχε νὰ αὐξήσῃ τὴν παραγωγὴν τῆς καὶ νὰ καθηλώσῃ τὰς τιμὰς ἐφαρμόζουσα τὴν πλέον προσιδιάζουσαν ἐπὶ τῶν ἡμερομισθίων πολιτικὴν.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Ἰταλίαν αὕτη μεταξὺ 1955 - 1962 ἐπέτυχε νὰ αὐξήσῃ τὰς ἐξαγωγὰς τῆς καὶ νὰ ἀνακόψῃ τὸν πληθωρισμὸν, μετὰ ὅμως τὸ 1963 ὁ πληθωρισμὸς εἰς τὴν χώραν αὐτὴν κατέστη ἐντονώτερος, ἔνεκα δὲ τῶν συνεχῶν ἀπεργιῶν καὶ τῆς ὑψώσεως τῶν ἡμερομισθίων εἰσηλθεν εἰς φαῦλον κύκλον πληθωρισμοῦ μὴ δυναμένη εἰσεῖτι νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ φάσματος τούτου.

Αἱ δυσχέρειαι ὅμως αὗται εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν οἰκονομίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ σταματήσουν τὴν ἄνοδόν τῆς, αἱ δὲ ἐξαγωγὰι τῆς Εὐρώπης μέχρι τοῦ 1962 ἀνῆλθον εἰς £ 1.000 ἑκατομ. Μὲ δείκτην 100 διὰ τὸ 1958 ἡ διαδικασία αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν διὰ τὴν Αὐστρίαν, Βέλγιον, Δανίαν, Γαλλίαν, Γερμανίαν, Ἰταλίαν, Ὀλλανδίαν, Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Ἑλβετίαν καὶ Ἡνωμένου Βασιλείου συνολικῶς λαμβανομένων παρουσιάζεται ὡς ἑξῆς (1):

Δείκτης (1958 = 100)	Ἄξιαι : £ 1000 ἑκατομ.	
1948	16,24	40
1953	26,67	70
1956	35,93	92
1959	48,14	111
1962	54,22	138

Οὕτως, αἱ ἐξαγωγὰι τῆς Εὐρώπης ἠδξήθησαν καὶ εἰς τοῦτο συνετέλεσε πλὴν τοῦ σχεδίου Marshall καὶ οἱ λοιποὶ διεθνεῖς ὀργανισμοί, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἠδξημένη παραγωγικότης καὶ αἱ γενόμεναι ἐπενδύσεις αἵτινες ἐτόνωσαν τὴν παραγωγὴν καὶ τὸ ἐμπόριόν τῆς. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης ἀποτελεῖ τὸ τρίτον σκέλος τῶν παραγόντων οἵτινες προήγαγον τὴν οἰκονομίαν τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν

1. M.M. Postan : σελ. 90.

κατέστησαν δύναμιν τοιαύτην ὥστε νὰ συγκρίνεται μὲ τὰς ΗΠΑ καὶ νὰ ὑπερέχη αὐτῆς εἰς τινὰς τομεῖς.

* * *

Ἐνταῦθα παραθέτομεν ὀλίγα στοιχεῖα εἰς στρογγυλοὺς ἀριθμοὺς ἀλλὰ βασικά ἵνα ἀντιληφθῶμεν τὴν ἰσχὺν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐνότητος τῶν ἔξ, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἰσχυροτέραν οἰκονομικὴν δύναμιν τοῦ κόσμου, τὰς ΗΠΑ.

Πληθυσμός : ΕΟΚ — 198 ἑκατομ. καὶ μὲ τὴν πρόσθεσιν τῆς Μ. Βρεταννίας, Ἰρλανδίας, Δανίας καὶ Νορβηγίας, 270 ἑκατομ.

ΗΠΑ — 200 ἑκατομ.

Ἄκαθαριστον ἐθνικὸν εἰσόδημα : ΕΟΚ — 500 δισ. δολλάρια καὶ μὲ τὴν εἰσδοχὴν τῶν νέων μελῶν σύνολον 660 δισ. δολλ.

ΗΠΑ — 1 τρισ. δολλάρια

Ἐξαγωγαί : ΕΟΚ — 90 δισ. δολλάρια καὶ μὲ τὰ νέα μέλη 115 δισ. δολλάρια.

ΗΠΑ — 45 δισ. δολλάρια.

Χάλυψ : ΕΟΚ — 120 ἑκατομ. τόννους καὶ μὲ τὰ νέα μέλη περίπου 170 ἑκατομ. τόννους.

ΗΠΑ — 140 ἑκατομ. τόννους.

Ἡλεκτρικὴ ἐνέργεια : ΕΟΚ — 550 δισ. κιλοβατόρας καὶ μὲ τὴν πρόσθεσιν τῶν νέων μελῶν 820 δισ.

ΗΠΑ — 1.620. δισε. κιλοβάτορας.

Αὐτοκίνητα : ΕΟΚ — 8 ἑκατομ. καὶ μὲ τὰ νέα μέλη 9,5 ἑκατομ.

ΗΠΑ — 7,5 ἑκατομ.

Ἐμπορικὸς στόλος : ΕΟΚ — 30 ἑκατομ. γκρὸς καὶ μὲ τὰ νέα μέλη 75,5 ἑκατομ. γκρὸς.

ΗΠΑ — 20 ἑκατομ. γκρὸς.

Γενικῶς τὸ σύνολον τοῦ ἀκαθαρίστου προϊόντος τῆς Εὐρώπης τῶν ἔξ ἀνέρχεται εἰς τὰ 15% τοῦ παγκοσμίου ἀκαθαρίστου τοιούτου.

Τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα βεβαίως θὰ ἀλλοιωθῶν μὲ τὰ δπόλοιπα μέλη τῶν ΕΦΤΑ καὶ ἀργότερον μὲ τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας, αἵτινες ὡς κομμουνιστικαὶ εἶναι πλέον ἀπομεμακρυσμένα τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινότητος. Ἡδὴ ὁμως ἡ Εὐρώπη εἶναι μία ἰσχυρὰ δύναμις παρὰ τὰς ἀντιξοότητας καὶ τὰ ἀλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα, τόσον δὲ μὲ τὴν ἄλλυσιν τῆς Κοινοπολιτείας ὅσον καὶ μὲ τὰς ἐντὸς τῆς ἡπειροῦ λοιπὰς συνδέσεις ἀποτελεῖ ἓνα φράγμα εἰς τὴν ὕφισταμένην μεταξὺ ΗΠΑ καὶ Ρωσίας πόλωσιν καὶ μίαν πραγματικότητα, ἣτις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγνοηθῇ κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐξελιξέως τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου.

Πρώτη ἡ Ρωσία κακῶς ὑπολογίζουσα ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ἔσπευσε νὰ στρέψη τὰ νῶτα εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ μάλιστα νὰ ἀπαντήσῃ μὲ τὴν ΚΟΜΕΚΟΝ, ἔνωσις ἣτις ὡς ἐκ τῆς ἐξελιξέως τῶν πραγμάτων προῶρισται νὰ διαλυθῇ. Ἀπὸ τῆς ἄλλης πλευρᾶς αἱ ΗΠΑ μολονότι ἐνίσχυσαν τὴν ἰδέαν τῆς ΕΟΚ καὶ διὰ τοῦ Round Kennedy ἐβοήθησαν ἀποφασιστικῶς διὰ τὴν ἀνοδὸν τῆς, ἀντιλαμβάνονται τώρα τὴν δημιουργηθεῖσαν οἰκονομικὴν δύναμιν καὶ ἀπαντοῦν διὰ τοῦ Anti-Round Nixon. Ὅπως ὁμως καὶ ἐὰν ἔχουν τὰ πράγματα ἢ ΕΟΚ θὰ προοδεύσῃ, ἀποτε-

λοῦσα τὴν ἐλπίδα τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης, τὴν ἐλπίδα τῶν λαῶν τοῦ κόσμου.

Διότι αἱ διεξαγόμεναι μεταξύ ΗΠΑ καὶ Ρωσίας συζητήσεις διὰ τὸν ἀφοπλισμὸν ἀπαραιτήτου διὰ τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῆς ἐκ τοῦ πληθωρισμοῦ πίεσεως συνεπεῖα τῶν πολεμικῶν δαπανῶν, θὰ λάβουν τότε μόνον ἀποφασιστικὴν τροπὴν ὅταν εἰσέλθῃ ὡς παράγων εἰς τὰς μεταξύ των συζητήσεις καὶ ἡ Εὐρώπη. Καὶ δεδομένου ὅτι ἡ Εὐρώπη παρουσιάζεται ὡς τρίτος παράγων, ἡ συμβολὴ τῆς εἰς τὴν σημερινὴν πόλωσιν θὰ εἶναι ἀποφασιστικὴ.

Τοῦτος εἶναι καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ΗΠΑ καὶ Ρωσία δεόν νὰ κατανοήσουν τὴν σημασίαν τῆς Εὐρώπης. Καὶ πρὸς τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐνωθῆ τὸ ταχύτερον ἢ ἡπειρὸς μας καὶ αἱ χῶραι τῆς νὰ ἀποτελέσουν οἰκογένειαν, ὁμοιογενῆ, ἀνθοῦσαν, ἀπηλλαγμένην στρατιωτικῶν συμφῶνων καὶ παρουσίας ξένων στρατῶν. Ὅταν ὁμως ἡ Εὐρώπη εὐρίσκεται ὡς ἔχει σήμερον, διηρημένη καὶ μὲ ρωσικὸν στρατὸν ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν τῆς εἶναι ἄνευ συνέσεως νὰ ὑποστηρίζεται ἢ ἀπομάκρυνσις τῶν ἀμερικανικῶν στρατευμάτων ἐξ αὐτῆς.

Ἔθελον, προσπάθεια βασικὴ καὶ πρωταρχικὴ εἶναι ἡ οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ ἔνωσις τῶν ἤδη μὴ κομμουνιστικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καθ' ὃν τρόπον ἤδη ἐξεθέσαμεν.

Ἡ ἔνωσις αὕτη τῆς Εὐρώπης θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα παραλλήλως μὲ τὸ κεντρικὸν πολιτικὸν ὄργανον καὶ ἓνα κεντρικὸν προγραμματισμὸν πλὴν τοῦ περιφερειακοῦ καὶ ἐθνικοῦ τοιοῦτου, ὡς ἐπίσης καὶ ἐν κοινὸν εὐρωπαϊκὸν νομισματικὸν Ταμεῖον, παραλλήλως μὲ τὰ ἐθνικὰ νομίσματα, μέχρις ὅτου υἰοθετηθῆ τὸ εὐρωπαϊκὸν νόμισμα.

Ποῖον οἰκονομικὸν σύστημα ὁμως θὰ πρέπη νὰ υἰοθετηθῆ; Πῶς τοῦτο θὰ γίνῃ ἀποδεκτὸν ὅταν ἐρίζουν συντηρητικοὶ καὶ σοσιαλισταί; Φρονοῦμεν ὅτι ἡ διαίρεσις αὕτη σήμερον ἀπώλεσε κατὰ μέγα μέρος τὴν δογματικὴν σημασίαν τῆς. Ἦδη εἰς τὰ τρία ἄτομα τὸ ἐν εἶναι δημόσιος ὑπάλληλος, ἐνῶ πολλάκις τὰ πλέον ριζοσπαστικὰ κοινωνικὰ μέτρα υἰοθετοῦνται ἀπὸ τοὺς συντηρητικούς. Οὕτω, προτείνομεν τὸ σύστημα τῆς ὀρθολογικῆς οἰκονομίας εἰς ἣν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ κινοῦνται εὐχερῶς αἱ πολιτικαὶ δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, ἄνευ συνδέσεως τῶν μὲ ἀτέγκτους δογματικὰς θέσεις, καὶ ἀκολουθούσας τὰ στατιστικὰ καὶ ἀριθμητικὰ δεδομένα, παραλλήλως μὲ τὰς ἐκτιμήσεις τῶν ὑφισταμένων διαρθρώσεων τελουσῶν ὑπὸ συνεχῆ μεταβολήν, ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ ἀνθρώπου ὡς ὑπερτάτης ἀξίας τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐπιλογῆς τῶν καταλληλοτέρων πρὸς τοῦτο θεσμῶν ἐντὸς τοῦ κλίματος τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ ἀτομικοῦ ἐλευθέρου πνεύματος καὶ τῆς δημοκρατικῆς κοινωνικῆς ἐξουσίας. Δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν δογματικὴν προϋπόθεσιν διὰ νὰ ὑπεισέλθωμεν εἰς τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς. Ἀντιθέτως, δεόν ὅπως ἀπαλλαγῶμεν τοῦ δογματισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὀδηγεῖ εἰς τὴν τύφλωσιν, διὰ νὰ φωτισθῶμεν καὶ νὰ ἀνανεώσωμεν τὸ ὄπλοστάσιον τῆς πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐλευθερίας. Ἄλλωστε ὅ,τι εἶχε νὰ κάμῃ ὁ καπιταλισμὸς ὡς σύστημα τὸ ἔκαμε καὶ ὁποῖαν κριτικὴν εἶχε νὰ ἐξασκήσῃ κατ' αὐτοῦ ὁ κομμουνισμὸς τὴν ἐξήσκησεν, ἡ ἀνάγκη τῆς ἐποχῆς μας εἶναι ἡ ἐξεύρεσις τῆς τρίτης ὁδοῦ. Αὕτη εἶναι ἡ μόνη ἣτις δύναται νὰ δώσῃ λύσιν ἐναντι τῶν πεπάλαιωμένων ἤδη τούτων συστη-

μάτων, τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον διέπεται ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν τῆς ἀπληστίας καὶ τῆς ἀναρχίας καὶ τὸ δεύτερον ἀπὸ τὴν τῆς καταπίεσεως καὶ τῆς βίας.

* * *

Ἡ ὀρθολογικὴ οἰκονομία δὲν εἶναι τὸ σύστημα τοῦ laissez faire τοῦ καπιταλισμοῦ οὔτε τὸ τῆς ἀπαλλοτριώσεως τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς μὴ ὑπάρξεως ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας τοῦ κομμουνισμοῦ. Δὲν εἶναι καπιταλιστικὴ μολονότι προασπίζει τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ δὲν εἶναι κομμουνιστικὴ μολονότι δέχεται τὸν κοινωνικὸν ἔλεγχον. Ἡ ὀρθολογικὴ οἰκονομία δέχεται τὴν ἀτομικὴν ἰδιοκτησίαν ὄχι ὅμως ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον αὐτῆς ἔννοιαν, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὸν καπιταλισμὸν ὁ ὁποῖος τὴν τοποθετεῖ ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον κυριότητα τοῦ ἀτόμου, οὔτε καὶ ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ἔννοιαν τοῦ κομμουνισμοῦ ὁ ὁποῖος τὴν θέτει ἐντὸς τοῦ ἀναφαιρέτου καὶ ἀπαραβιάστου δικαιώματος τοῦ Κράτους, συμπίπτοντος μὲ τὸ πολιτικὸν κῶμμα τῆς ἀρχούσης τάξεώς του, τὸ κομμουνιστικόν. Ἡ ὀρθολογικὴ οἰκονομία συλλαμβάνει τὴν ἔννοιαν τῆς ἰδιοκτησίας ὡς δῶρον τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, τῶν δημιουργικῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ του ἥτις προέρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ. Δι' ὃ καὶ μόνον ὁ Θεὸς ἔχει ἀπόλυτον δικαίωμα ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς Γῆς. Ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐπιτρέπει δι' αὐτῆς εἰς αὐτὸν νὰ δημιουργῇ οὐχὶ ὅμως ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀπολύτου κυριότητος ἣν ἔχει μόνον ὁ Θεὸς ἐφ' ὄλων τῶν δημιουργημάτων του.

Οὗτος εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἰδιοκτησία δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποτελῇ αἰτίαν ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ δημιουργῆται ἐξ αὐτῆς πάλι τάξεων ἀλλὰ ἀντιθέτως ἡ ἰδιοκτησία δέον ὅπως συνιστᾷ στοιχεῖον τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου.

Τοῦτος εἶναι καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἡ ὀρθολογικὴ οἰκονομία δὲν καταργεῖ τὴν ἀτομικὴν ἰδιοκτησίαν ἀλλὰ τὴν ἐλέγχει, ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ συνεργασία τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων. Οὗτος εἶναι καὶ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἡ ὀρθολογικὴ οἰκονομία εἶναι πλαστικὴ καὶ ρεαλιστικὴ δεχομένη τὴν ἰδιωτικὴν ἐπιχείρησιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐθνικοποιημένην τοιαύτην ἵνα ἀποφεύγηται ἢ εἰς βάρος τοῦ συνόλου λειτουργοῦσα ἐπιχειρηματικὴ μονάς.

Ὑπὸ τὴν ὀρθολογικὴν οἰκονομίαν ἔχομεν συνεργασίαν τῶν πέντε συντελεστῶν παραγωγῆς (ἐδάφους, ἐργασίας, κεφαλαίου, ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας καὶ κρατικῆς συμπαράστασης) διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ προϊόντος ἵνα ἐλαχιστοποιηθῇ τὸ κόστος ἐξαρτήσεως μεταξύ τῶν συντελεστῶν τούτων ἐν τῇ ἀμοιβῇ των (ἔγγειος πρόσοδος, ἐργατικὸς μισθός, τόκος, κέρδος, φόρος) καὶ οὕτως ἐπιτραπῇ ἡ κανονικὴ διαδικασία τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς. Ἡ διάρθρωσις αὕτη ἀντανακλάται ἐπίσης εἰς τὴν νέαν μορφήν τῆς πολιτικῆς ζωῆς εἰς ἣν θὰ περιλαμβάνεται ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ ἡ ἀντιπροσωπεῖα τῶν παραγωγικῶν τάξεων τῆς κοινωνίας παραλλήλως μὲ ἀριθμὸν ἀμέσως ἐκλεγόμενον ἐκ τῶν διαφόρων περιφερειῶν.

Εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κοινωνικῆς πυραμίδος εὐρίσκεται ὁ περισσότερον ἰσχυρὸς ἐξ ὄλων τῶν φορέων τῆς οἰκονομίας, ὁ τραπεζίτης, δι' ὃ καὶ πρὸς ῥυθμισιν τοῦ κόστους ἐξαρτήσεως ἀπαραίτητος καθίσταται εἴτε ἡ ἐθνικοποίησις

τῶν τραπεζῶν ἢ ἡ διὰ σειρᾶς μέτρων προσαρμογὴ τοῦ τραπεζιτικοῦ κεφαλαίου εἰς κοινωνικὴν οἰκονομικὴν λειτουργίαν ἐξυπηρετοῦσαν τὰ συμφέροντα τοῦ συνόλου. Πρὸς ἐπίτευξιν ὅμως τῆς ἐλαχιστοποιήσεως τοῦ κόστους ἐξαρτήσεως, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ βασικὸν ψυχολογικὸν κοινωνικὸν νόμον ἀπαιτεῖται καὶ καθεστῶς ὀρθολογισμοῦ διέποντος τὴν οἰκονομίαν. Ἐνταῦθα προκύπτει ἡ διαμόρφωσις τῆς τρίτης ὁδοῦ, τῆς ὀρθολογικῆς οἰκονομίας, εἰς ἣν ἅπαντες οἱ συντελεσταὶ τῆς παραγωγῆς καὶ αἱ ὑπηρεσίαι ἑναρμονίζονται χάριν τῶν συμφερόντων τῆς ὁλότητος καὶ τῆς προσαρμογῆς τῶν ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους.

Ἡ ὀρθολογικὴ οἰκονομία, ἵνα ἐλαττωθῇ τὸ ἐκ τῆς ἀνεργίας κόστος ἐξαρτήσεως, υἱοθετεῖ τὴν πολιτικὴν τῶν Δημοσίων Ἔργων πρὸς ὑποβιβασμὸν εἴτε καὶ τὴν ἐξάλειψιν τούτου. Ἐπίσης περιορίζει τὰ μονοπώλια, ἵνα ἐξαλείψῃ τὸ κόστος ἐξαρτήσεως τῶν καταναλωτῶν ἀπὸ τὸν μονοπωλητὴν καὶ περιορίσῃ διὰ συνεταιρισμῶν τοὺς παρασιτικῶς ἐργαζομένους ἐνδιαμέσους οἵτινες αὐξάνουν τὸ κόστος ἐξαρτήσεως τοῦ καταναλωτοῦ ἐκ τοῦ ἐμπόρου. Δι' ὃ καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν ἐλαττώσεως τοῦ κόστους ἐξαρτήσεως ἰδρύονται ἐπίσης κρατικαὶ καὶ πιστωτικαὶ μονάδες.

Ἀλλὰ καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐγγεῖους σχέσεις ὑπὸ τὴν ὀρθολογικὴν οἰκονομίαν τὸ Κράτος ἐνισχύει τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς, υἱοθετεῖ ἔργα ἀποξηράνσεως καὶ ἐγγειοβελτιώσεως καὶ προβαίνει εἰς ἀναδασμὸν τῆς γῆς, ρυθμισὴν τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς παραχωρήσεις γαιῶν εἰς κοινότητας καὶ αὐτοκαλλιεργητάς.

Δι' ὅλα αὐτά, ὡς καὶ διὰ τὰς ἄλλας ὑπηρεσίας του καὶ ἀνάγκας τὸ Κράτος λαμβάνει ἀμοιβήν, ἣτις εἶναι ὁ φόρος ὅστις πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ μέγεθος τῆς χρησιμότητος τῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους παρεχομένης συμπαραστάσεως. Καὶ ὅσον τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος τοῦ φόρου εἶναι μεγαλύτερον, ἐν σχέσει πρὸς τὴν χρησιμότητα τῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους προσφερομένων ὑπηρεσιῶν, τόσον τὸ κόστος ἐξαρτήσεως τῶν πολιτῶν ἀπὸ τὸ Κράτος εἶναι μεγαλύτερον, ἐνῶ ὅσον τὸ μέγεθος τοῦ παρεχομένου φόρου εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὴν παρεχομένην ὑπὸ τοῦ Κράτους χρησιμότητα, τόσον τὸ κόστος ἐξαρτήσεως εἶναι μικρότερον.

Μὲ τὴν συνεχῆ ἐλάττωσιν τοῦ κόστους ἐξαρτήσεως ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐγκαθίδρυσις τῆς Κοινωνικῆς Δημοκρατίας, τὴν ὁποίαν δὲν ἀπαρτίζουν κοινωνικαὶ ἀντιμαχόμενοι μεταξὺ τῶν τάξεις, ἀλλὰ συνεργαζόμενα μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν στρώματα. Οὕτω, τὸ Δημοκρατικὸν Κράτος δὲν εἶναι τύποις ἀνεξάρτητον τῶν συμφερόντων τῶν διαφόρων κοινωνικῶν ομάδων, ἀλλὰ οὐσίᾳ ἐκπροσωπεῖ τὸ συμφέρον τῆς ὁλότητος τοῦ λαοῦ, δρᾷ κατ' ἐντολήν τοῦ λαοῦ καὶ ρυθμίζει τὰ ἐπὶ μέρους συμφέροντα τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων χάριν τῆς προόδου καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ.

Ὑπὸ ὀρθολογικὴν οἰκονομίαν ἐπιτρέπεται ἡ ἐλευθέρω δρᾶσις τῶν ἀτόμων, ἢ ἀνάπτυξις τῶν ἱκανοτήτων των καὶ τῆς πρωτοβουλίας των, ἐφ' ὅσον ἑναρμονίζεται αὕτη μὲ τὸ συμφέρον τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Διότι τὸ συμφέρον τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἀπαιτεῖ τὴν ἀνεμπόδιστον δρᾶσιν τοῦ ἀτόμου, ἐφ' ὅσον αὕτη εἶναι κοινωνικῶς ὠφέλιμος. Ἀκριβῶς δὲ πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἀνάδειξιν τῶν

ἀτομικῶν ἀρετῶν ἢ κοινωνικὴ δημοκρατία ἐπιτρέπει τὴν ἰδιοκτησίαν, τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα καὶ τὴν ἐλευθερίαν καταναλώσεως. Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι τὸ Κοινωνικὸν Δημοκρατικὸν Κράτος ἐπιβάλλει τὸν ἔλεγχόν του ὅταν ἢ ἀτομικὴ πρωτοβουλία ἐκφεύγῃ τοῦ κοινωνικοῦ σκοποῦ τῆς ἢ ὅταν ἢ οικονομικὴ μονὰς δὲν ἀποδίδει, ὅποτε ἢ κρατικοποιεῖ τὴν οικονομικὴν μονάδα ἢ τὴν παραχωρεῖ εἰς καλυτέραν ἐπιχειρηματικὴν πρωτοβουλίαν.

Προσέτι τὸ Κράτος, ὑπὸ ὀρθολογικὴν οικονομίαν, προβαίνει εἰς ἔργα κρατικῆς ἰδιοκτησίας, ἐθνικοποιεῖ ὀργανισμοὺς κοινῆς ὠφελείας καὶ συμμετέχει εἰς ἄλλας ἐπιχειρήσεις. Ἐπίσης προβαίνει ἐνίοτε εἰς ὀρισμένους περιορισμοὺς τῆς καταναλώσεως, ἐπιβάλλει δικαίαν φορολογίαν καὶ γενικῶς υἱοθετεῖ πᾶν μέτρον πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κοινωνικοῦ διαφορισμοῦ ὡς ἢ συμμετοχὴ τῶν ἐργατῶν εἰς τὰ κέρδη κλπ. Ἡ ἰδιοκτησία εἶναι ἱερὸν δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ὁ περιορισμὸς τῶν ἐξ αὐτῆς προκυπτουσῶν κοινωνικῶν ἀντινομῶν, εἶναι ἢ βάσις ἐφ' ἧς στηρίζεται ἢ σύγχρονος μορφή τῆς Δημοκρατίας, ἢ Κοινωνικὴ Δημοκρατία.

Ὑπὸ καθεστῶς ὀρθολογικῆς οικονομίας ἔχομεν στατιστικολογικὴν θεώρησιν τῆς οικονομίας, δι' ἧς ἐπιτυγχάνεται πλαστικότης προσαρμογῆς τῆς παραγωγῆς πρὸς τὴν ἀποταμίευσιν καὶ τὴν κατανάλωσιν. Ἀκριβῶς δὲ ἢ μαθηματικὴ καὶ στατιστικολογικὴ θεώρησις τῶν οικονομικῶν φαινομένων βοηθεῖ καὶ διὰ τὴν ρύθμισιν τῆς ποσότητος τοῦ χρήματος, ὥστε τὸ ρεῦμα τοῦ κυκλοφοροῦντος χρήματος νὰ ἐναρμονίζεται πρὸς τὸ ρεῦμα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν.

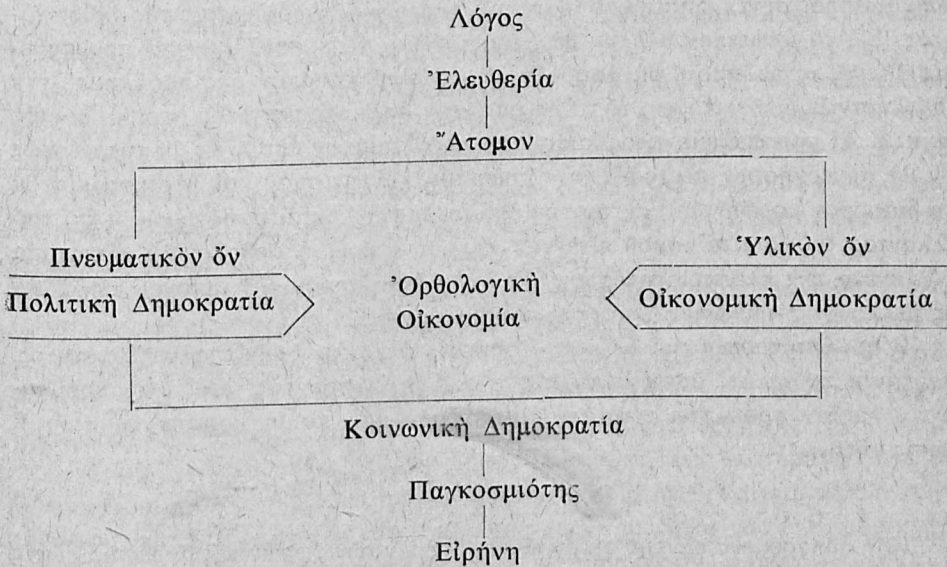
Προσέτι διὰ τῆς μεθόδου τῆς δημοσιότητος τῶν οικονομικῶν στοιχείων τῶν ἐπιχειρήσεων πατάσεται πᾶσα μορφή κερδοσκοπίας, τονώνεται ἢ ροπή πρὸς ἐπενδύσεις ἀποδοτικὰς καὶ ἐναρμονίζονται αἱ σχέσεις ἐργοδότη καὶ ἐργάτου. Οὕτως, ὑπὸ ὀρθολογικὴν οικονομίαν, τὸ Κράτος καθίσταται ὁ ρυθμιστὴς τῶν κοινωνικῶν καὶ οικονομικῶν σχέσεων καὶ ὁ συντονιστὴς τοῦ κοινωνικοῦ ἐλέγχου χωρὶς νὰ ἐξάλειψῃ τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν καὶ πρωτοβουλίαν, ἐφ' ὅσον ἢ ἐξάλειψις τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας εἶναι τυραννία καὶ ἢ ἀδέσμευτος ἀτομικὴ ἐλευθερία ἀναρχία. Διὰ τῶν ὄσων ἀνεπτύξαμεν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἕνα Κοινωνικὸν Πίνακα (βλ. σελ. 38) εἰς ὃν νὰ ἐμφαίνηται ἢ συνάρτησις τῶν διαφόρων ἐννοιῶν ἐχουσῶν εἰς τὴν κορυφὴν τὸν Λόγον.

Ἐκ τοῦ Λόγου προέρχεται ἢ διὰ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐλευθερίας δημιουργία πρὸς ἐγκαθίδρυσιν κοινωνίας ἀγάπης. Φορεὺς τούτων εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος εἶναι πνευματικὸν καὶ ὑλικὸν ὄν. Διὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀγάπης ὁ ἄνθρωπος φέρεται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ζωῆς καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ταύτης ὡς εἶναι ὁ κόσμος τῆς ὑλικῆς πραγματικότητος. Ἐν τούτοις, δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῶμεν καὶ τὴν σημασίαν τῶν νόμων, οἵτινες διέπουν τὴν φύσιν, διότι ὁ ἄνθρωπος ἐπίσης ἀνήκει εἰς τὸν ὑλικὸν κόσμον. Κατὰ συνέπειαν δὲν δύναται νὰ ἀποφύγῃ τελείως τὴν ἐπίδρασιν τῶν νόμων τῆς φύσεως ἐφ' ὅσον ἀποτελεῖ μέρος ταύτης.

Ὁ ἄνθρωπος, ὑπερτάτη ἀξία τῆς ζωῆς εἶναι πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ὄν, ἔχει ἀνάγκην πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, πολιτικῆς Δημοκρατίας, ἐπειδὴ δὲ εἶναι καὶ

ὕλικόν ὃν καὶ ἔχει ἀνάγκην τῶν μέσων ζωῆς, ἵνα ἀναπτύξη τὰς δημιουργικὰς

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

ἱκανότητάς του εἶναι ἀπαραίτητος δι' αὐτὸν καὶ ἡ οἰκονομικὴ Δημοκρατία.

Συνεπῶς ἡ ὀρθολογικὴ τάξις τῆς κοινωνίας ἐπιτυγχάνεται ὑπὸ καθεστῶτος συνθέτοντος τὴν πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν Δημοκρατίαν, ἥτοι τὴν Κοινωνικὴν Δημοκρατίαν. Ἡ Κοινωνικὴ Δημοκρατία δὲν ἀποκλείει τὸν ἔλεγχον τῆς μειοψηφίας, οὔτε τὴν ἀτομικὴν ἰδιοκτησίαν, ἰδανικὰ ἢ φιλοδοξίας τοῦ ἀτόμου, ἀποκλείει ὅμως τὸν δεσποτισμὸν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἐκμετάλλευσιν. Ἡ μορφή αὕτη τῆς Δημοκρατίας ἐπικρατοῦσα ἀνὰ τὰς διαφόρους χώρας προσδίδει μορφολογικὴν ἐνότητα εἰς τὸν ὑφιστάμενον σήμερον διαφορισμὸν ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν καθεστώτων τοῦ κόσμου, ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ Παγκοσμιότης ἢ φέρουσα εἰς τὴν Εἰρήνην.

Ἡ Παγκοσμιότης σημαίνει στάδια πρὸς ἓνα ἠνωμένον κόσμον, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνῃ ἐγκατάλειψιν τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων καὶ τῆς ἱστορίας τῶν λαῶν ἀλλὰ τὴν καταδίκην τοῦ σωβινισμοῦ καὶ πάσης ἰδεᾶς τιτανισμοῦ ἐναντίον τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου.

Τοῦτο εἶναι τὸ διάγραμμα τῆς Κοινωνικῆς Δημοκρατίας, ἥτις συνιστᾷ ἓν καθεστῶς πλέον ἐξειλιγμένον τοῦ κεφαλαιοκρατισμοῦ, διότι πλὴν τῆς ἀτομικῆς πολιτικῆς ἰσότητος περιλαμβάνει καὶ τὴν κοινωνικὴν οἰκονομικὴν ἰσότητα, καὶ πλέον προσηρμοσμένον πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν κομμουνισμὸν διότι ἐπαυξάνει τὰς δημιουργικὰς ἱκανότητας τοῦ ἀτόμου διὰ τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας ἐν τῇ οἰκονομικῇ καὶ πολιτικῇ ἐλευθερίᾳ.

Ἐκ τῆς ἄνω ἐκτεθείσης ἐπὶ τῆς τρίτης ὁδοῦ ἀπόψεως, ἥτις δίδει διέξοδον εἰς τὴν σύγκρουσιν τῶν δύο βασικῶν ἀντιτιθεμένων συστημάτων ὑπὸ τὴν τίτανειον

ἐκδήλωσιν των, ἥτις δύναται νὰ προκαλέσῃ παγκόσμιον καταστροφὴν, ἀντιλαμβανόμεθα τὴν σημασίαν τοῦ καθεστῶτος τῆς ὀρθολογικῆς οἰκονομίας.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ἡ τρίτη αὕτη ὁδὸς εἶναι μεταβατικὴ ὅσον καὶ ἀναγκαία πρὸς συνεννόησιν καὶ λύσιν τοῦ σημερινοῦ προβλήματος τῆς ἀνθρωπότητος. Εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον θὰ ἐμφανισθῶσι νέαι συνθήκαι καὶ προϋποθέσεις αἰτινες ὁπωσδήποτε θὰ ἀφοροῦν εἰς τὸ πληθυσμιακὸν μας πρόβλημα, τὴν ἐξάντλησιν βασικῶν πόρων τῆς Γῆς μας, τὴν δηλητηρίασιν τοῦ περιβάλλοντός μας κλπ. Αἱ προσπάθειαι πρὸς λύσιν τῶν προβλημάτων αὐτῶν ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των θὰ συνεργήσουν περισσότερο πρὸς τὸν κοινωνισμὸν καὶ ἡ οἰκονομία θὰ ἔχῃ διάφορον μορφήν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὁποίαν ἐπαγγέλλονται οἱ δογματικοὶ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ καπιταλισμοῦ εἴτε τοῦ κομμουνισμοῦ, ἢ ὀρθολογικῆς οἰκονομίας ὅμως ἕνεκα τῆς πλαστικότητός της θὰ διέπῃ ἐπὶ μακρὸν τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς μελλούσης κοινωνίας πρὸς τὰς μεταβολὰς της.

Ἡ Εὐρώπη προώρισταὶ νὰ καθορίσῃ καὶ πάλιν τὴν ζωὴν τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ πάντα ταῦτα ἐφ' ὅσον ἐπιτύχῃ τὴν πλήρη ἔνωσιν της. Ὅθεν, τὸ πρόβλημα τὸ ὁποῖον προκύπτει εἶναι νὰ ἐξετάσωμεν ὑπὸ ποίαν μορφήν θὰ γίνῃ ἡ ἔνωσις αὕτη.

* * *

Ἦδη ὀδηγοῦμεθα εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἔνωσιν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, χωρὶς αὕτη νὰ ἔχῃ τελειωθῇ, δι' οὓς λόγους ἀνεφέραμεν, ἐνῶ ἔτι περισσότερο δυσχερестέρα παρουσιάζεται ἡ πολιτικὴ ἔνωσις τῆς Εὐρώπης. Κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην ἡ ἔνωσις τῆς Εὐρώπης εἰς ὁμοσπονδίαν εἶναι πρὸς τὸ παρὸν ἀνέφικτος, τοῦναντίον εἶναι δυνατὴ ἡ εὐρωπαϊκὴ συνομοσπονδία (1), ἥτις δίδει διέξοδον ἐπὶ τῶν ὕφισταμένων ἐθνικῶν διαφορῶν παλαιῶν διενέξεων, συμφερόντων οἰκονομικῶν κλπ. Μέχρις ὅτου λοιπὸν ἐξαλειφθῶσιν αἱ ἀντιθέσεις αὗται ἡ εὐρωπαϊκὴ συνομοσπονδία εἰς ἦν θὰ συμμετάσχουν καὶ αἱ ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης τῆς σήμερον χῶραι της θὰ ἀποτελέσῃ τὸ δευτερον μετὰ τὴν οἰκονομικὴν ἔνωσιν βῆμα. Τὸ τρίτον βῆμα θὰ εἶναι ἡ εὐρωπαϊκὴ ὁμοσπονδία ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ Γερμανία θὰ εὕρῃ τὴν ἔνωσιν της.

Προσέτι ἡ δημιουργία μιᾶς NAFTA (North Atlantic Free Trade Area) περιλαμβανούσης τὰς ΗΠΑ καὶ τὸν Καναδᾶν καὶ ἐν συνεχείᾳ καὶ τὰς ὑπολοίπους χώρας τοῦ μὴ κομμουνιστικοῦ κόσμου θὰ ἀποτελέσῃ τὸ παράλληλον βῆμα πρὸς τὴν Παγκοσμιότητα, εἰς ἦν τελικῶς θὰ συμμετάσχουν ἅπασαι αἱ χῶραι τοῦ κόσμου διὰ τὴν Παγκόσμιον Ὅμοσπονδιακὴν Κυβέρνησιν, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐνότητος τοῦ κόσμου τοῦ πλανήτου μας καὶ τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων του.

Μόνον μὲ τὴν Παγκόσμιον Κυβέρνησιν ταύτην ὁ Ο.Η.Ε. θὰ λάβῃ σάρκα καὶ ὄστᾱ καὶ τότε μόνον θὰ κατοχυρωθῇ ἡ εἰρήνη καὶ θὰ ἀντιμετωπισθοῦν τὰ δξύτατα προβλήματα τοῦ κόσμου. Ἄλλως θὰ ἔχωμεν ἕνα κόσμον ἀντινομῶν μὲ τελικὸν ἀποτέλεσμα τὴν παγκόσμιον σύρραξιν, ἥτις καὶ θὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὸ τέλος

1. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐγράφη πρὸ τῆς ἀποφάσεως τῆς ΕΟΚ. διὰ μίαν «χαλαρὰν συνομοσπονδίαν», ὅτε αἱ ἰδέαι μου διετυπώθησαν εἰς τὰ κυκλοφορήσαντα μεταξὺ τῶν σπουδαστῶν τοῦ Wichita State University φυλλάδια μαθημάτων μου ἐπὶ τῆς Ἱστορίας τῆς ΕΟΚ.

τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ Πλανήτου μας. Τὴν δευτέραν ταύτην κατάληξιν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην Ἱστορίαν οὐδεὶς δύναται νὰ τὴν ἀποδεχθῆ καὶ ἡ ἄρνησις αὐτῆ εἰς τὸ σκότος καὶ τὸ ἔρεβος τοῦ θανάτου ἀποτελεῖ οὐχὶ μόνον παρηγορίαν πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ ἰσχὺν ἀκατάβλητον τῶν ἀπλῶν, λογικῶν καὶ τιμίων ἀνθρώπων, διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς εὐτυχοῦς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἡ ἐξέλιξις αὐτῆ πρὸς τὴν εἰρήνην, τὴν τάξιν καὶ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην δὲν θὰ εἶναι συνέπεια κοινωνικῆς ἐπαναστάσεως μιᾶς τάξεως ἀλλὰ συνεχοῦς καὶ συνεποῦς ἀγῶνος τῆς συλλογικῆς δυνάμεως τῶν συνεργαζομένων κοινωνικῶν στρωμάτων τῶν λαῶν διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῶν καταλληλοτέρων θεσμῶν διὰ τὴν ζωὴν των. Ἡ προσπάθεια αὐτῆ τῶν ἀνθρώπων θὰ ἐπικρατήσῃ ἐπὶ τῶν αἰτιοκρατικῶν τοιούτων ἔναντι τῆς προόδου ἀντιστάσεων.

Σήμερον εὐρισκόμεθα εἰς τὸ πλεόν κρίσιμον σημεῖον αὐτῆς τῆς προσπάθειας τῆς διεγκυνστίνδας, μεταξὺ προόδου καὶ παρακμῆς, θὰ ἔλεγον ἐπιβιώσεως ἢ καταστροφῆς. Διότι ἐὰν ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν τῆς Παγκοσμιοτήτος τίποτε δὲν δύναται νὰ τὴν σώσῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν τῆς τραγικῆς αὐτῆς κατακλείδος τῆς Ἱστορίας της. Ἐὰν ὅμως υἰοθετήσῃ τὴν ἰδέαν τῆς Παγκοσμιοτήτος, τότε ἡ ἀνθρωπότης θὰ εἰσέλθῃ εἰς νέαν περίοδον, ἣτις θὰ σημάνη τὸ τέλος τῆς προϊστορικῆς της περιόδου, τῶν παντοειδῶν ἀντιθέσεων καὶ πολεμικῶν συγκρούσεων καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορικῆς της περιόδου, ἣτοι τῆς ἐγκαθιδρύσεως μιᾶς παγκοσμίου εἰρηνικῆς κοινωνίας. Καὶ εἰς τὴν τόσον εὐοϊκον αὐτὴν διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐξέλιξιν θὰ συμβάλῃ καὶ πάλιν ἡ Εὐρώπη, καὶ ἐντὸς αὐτῆς ἡ Ἑλλάς.

Βασικὸς συντελεστὴς ἐπιτυχίας εἶναι ἡ

ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ

Εἰδικὴ Ἐπιθεώρησις ἐρεύνης προβλημάτων προβολῆς ἀγαθῶν, διαφημίσεως αὐτῶν, δημοσιῶν σχέσεων καὶ Marketing.

Μοναδικὴ ἔκδοσις εἰς τὴν Ἑλλάδα

Ἡ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΣ ἐνδιαφέρει τὸν βιομήχανον, τὸν ἔμπορον, τὸν διαφημιστὴν, τὸν σύμβουλον δημοσιῶν σχέσεων, κάθε ἐπιχειρηματίαν δημοσιότητος.

Ἡ μόνη ἔκδοσις ποὺ δημοσιεύει μηνιαία στατιστικὰ στοιχεῖα τῆς διαφημιστικῆς κινήσεως τῆς χώρας μας.

Πληροφορίαι καὶ συνδρομαί : Λεωφ. Συγγραφοῦ 4 – Τηλ. 910.079

Διευθυντής : Μ. Β. ΠΑΥΛΙΔΗΣ